

Ajuntament de Bunyola

Històries de vida

Pep Aguilar

Amb els escrits de
na Maria Cabot

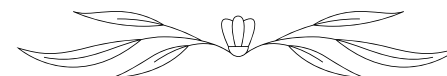

Agraïment

Des de l'Ajuntament de Bunyola volem expressar el nostre agraïment més sincer a totes les persones que han fet possible aquesta exposició Històries de vida, emmarcada dins els actes del 8M.

Aquest projecte neix amb la voluntat de donar veu, visibilitat i reconeixement a les dones del nostre municipi, posant en valor les seves vivències, els seus records i la seva aportació a la història col·lectiva de Bunyola. A través dels retrats i dels testimonis que recull aquest fulletó, aquesta exposició vol ser també un espai de memòria, de reflexió i de reconeixement.

Gràcies a Pep Aguilar per la sensibilitat i la mirada darrere cada imatge; a na Maria Cabot pels escrits que donen forma i profunditat a cada relat; a totes les persones que han col·laborat perquè aquesta iniciativa fos possible; i, molt especialment, a les protagonistes, per haver compartit la seva història i haver volgut formar part d'aquest projecte amb generositat i confiança.

Aina Gomis Sintes

Aina Gomis Sintes

N'Aina va néixer dia 22 de gener de 1998 a Bunyola. És bessona amb en Miquel, un vincle que ha marcat profundament la seva infància i la seva manera d'entendre el món. És graduada en Llengua i Literatura Catalanes i actualment gaudeix d'una beca per cursar el doctorat en Literatura. El seu horitzó és clar: acabar el doctorat i, si pot ser, quedar com a professora a la UIB.

Viu en parella i defineix la seva família com una família ben avinguda. Tot i que ara els quatre membres viuen separats, el contacte és constant i la relació continua essent sana i propera. Dins aquest nucli hi ha après valors que considera fonamentals: mirar més enllà d'un mateix, entendre la responsabilitat col·lectiva i viure amb consciència de comunitat. També hi ha après disciplina en els estudis i compromís amb el bé comú.

Entre els seus referents femenins hi ha la seva mare, la tia Antònia i les dues padrines. De la infància guarda records plens de quotidianitat i afecte: les excursions dels diumenges, els jocs amb la mare, els contes escoltats amb devoció. De petita volia ser

pagesa i escriptora, i el que més li agradava era llegir, disfressar-se i nedar.

Recorda que li costava anar a escola perquè significava separar-se del seu germà bessó. A l'hora del menjador demanava permís per anar fins a la porteta des d'on el podia veure i saludar abans de tornar a la seva classe. Una de les experiències que més la va marcar fou tenir una mestra, na Pepa, que li va despertar el gust pel coneixement i el plaer d'aprendre.

El seu grup d'amistats és, encara avui, el mateix de la infància: un grup de per vida, variat, sincer i sense enveges. El que més valora d'una amistat és la franquesa.

Va viure una infància sense mòbils però a l'adolescència ja n'utilitzaven. Creu que han suposat un canvi progressiu: poden ser una eina positiva, especialment per a persones que se senten soles, però també han simplificat i empobrit la part més social de les relacions. Recorda la seva inconsciència sense gelosia de la seva intimitat; ara, en canvi, és més prudent. Considera que actualment hi ha eines per lluitar contra la pressió estètica

però que, tot i això, les al·lotes de quintes més joves la pateixen i això endarrereix les passes en el camí cap a la igualtat.

En el seu temps lliure li agrada fer dinars i sopars amb els amics, anar d'excursió, ballar ball de bot i, sobretot, conversar. També gaudeix de mantenir les tradicions menorquines com per exemple, celebrar les festes de Sant Joan.

No és militant de cap partit, però participa en assemblees feministes i en moviments socials com el de Sa Tafona. Durant l'etapa d'estudiant també va formar part del sindicat d'estudiants. Pensa que falten espais de trobada i reflexió col·lectiva, i que el repte no és només crear-los sinó aconseguir que la gent hi participi. Li agradaria que més persones s'animassin, no només les dones, també els homes.

Considera que les dones són les que sovint fan més teixit social al poble, tot i això no sempre es tradueix en visibilitat.

Se sent profundament arrelada a Bunyola. Li agrada la vida de poble: conèixer la gent pel carrer, sortir a sa Plaça, trobar cares conegudes. Quan ha d'explicar el poble a algú que no el coneix, el defineix com un lloc acollidor,

i el seu racó preferit és el carrer d'Orient.

Pel que fa al futur, voldria un Bunyola on el judici social tengués més en compte la dona, però sense caure en mirades masclistes ni en crítiques constants cap a comportaments que s'allunyen de les expectatives tradicionals.

Sobre el Dia de la Dona, pensa que hauria de servir per recordar el camí que encara queda per fer, tenir present el problema social i no perdre de vista l'objectiu d'eliminar la violència. Ha trobat referents en moltes dones a través de la lectura, com Maria Mercè Marçal o Gloria Fuertes. Creu que el feminisme ha tengut molts objectius, i que tot i la importància de qüestions com el llenguatge, no s'ha d'oblidar mai la lluita contra la violència masclista. Considera que de vegades es poden cometre errors estratègics quan es prioritzen debats que no són essencials.

Ha viscut situacions de desigualtat, sobretot a l'institut, i defensa la necessitat de ser conscients de les dinàmiques masclistes que encara perviuen, especialment envers dones que decideixen viure lliurement la seva sexualitat. Vol pensar que la joventut actual és més conscient gràcies a la

feina feta a les escoles, però lamenta la influència de determinats models superficials i reaccionaris que es difonen a través de les xarxes.

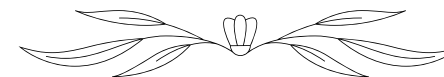
De cara als propers anys, vol continuar creixent personalment i professional. Té esperança quan veu referents femenins que no tenen por de dir que no, que comparteixen experiències i inspiren altres dones. Precisament, aprendre a dir que no és un dels seus reptes personals: deixar de ser tan complaent, no per egoisme, sinó per alliberar-se de la necessitat constant d'agradar.

El consell que dona a les nines i adolescents és clar: que el feminisme sigui una eina per sentir-se més lliures i felices, sense por del què diran.

Li agradaria que la gent que l'envolta la definís com una bona persona, fidel als seus principis i disposada a ajudar els qui estima.

Pensa que el paper de la dona d'aquí a 20 anys haurà canviat cap a bé i que la dona podrà viure en pau, tranquil·la, sense esser amenaçada ni jutjada.

Si hagués de definir-se amb una sola paraula, ara mateix triaria: APRENT.

Blanca Riera Torres

Blanca Riera Torres

Na Blanca va néixer el 20 d'agost de 2004 a Bunyola. Actualment estudia Quart de Fisioteràpia i treballa com entrenadora d'escalada. Viu amb els seus pares i dues germanes menors que ella. Quan parla de la seva família, la defineix amb una sola paraula: UNITAT. Conta que el fet que la seva mare sigui bessona de la tia Maria fa que ambdues famílies estiguin molt unides. Des de petita, la família ha estat el seu pilar fonamental, i gràcies a ella ha après valors com el respecte, l'empatia, saber compartir i, sobretot, estimar-se. Aquestes experiències l'han ajudada a ser protectora amb les germanes, a comprendre les seves alegries i dificultats i a saber compartir moments amb elles.

Totes les dones de la família han estat una gran inspiració. Destaca especialment la seva padrina materna, Magdalena, la petita de cinc germanes, que per a Blanca és un exemple de força.

Tot i que la família ha anat canviant amb el pas dels anys, perquè hi ha membres que han partit, ella considera que el més important és mantenir la unió de sempre.

Pel que fa a la infància, Blanca recorda amb afecte els diumenges al terreny de Son Vivot, jugant amb les cosines, tirant-se dels arbres i compartint arròs brut. També li agradava escalar i anar a classe de música. Quan era petita volia ser moltes coses de gran, però sempre li feia il·lusió jugar a fer de mestra amb les germanes i cosines. Tot i gaudir amb les amigues, la família sempre ha estat i continua sent el seu referent.

El seu cercle d'amistats actual és autèntic. Explica que ha anat canviant amb els anys, però que ara gaudeix molt de la gent que té al costat, ja que se sent ella mateixa. Els valors que més aprecia en els amics són l'autenticitat i la sinceritat.

Sobre les xarxes socials, Blanca reconeix els avantatges, com poder mantenir amics a Barcelona, però també n'és conscient de la pressió que poden generar i compara amb la llibertat que tenien els joves a l'època de la seva mare.

A l'hora de descansar, no sap estar aturada: li agraden les excursions, prendre un refresc a sa Plaça i jugar a jocs de taula. També ha participat en activitats relacionades amb la igualtat

i el feminisme, sobretot durant la ESO, i considera que hi hauria d'haver més espais on els joves puguin expressar-se lliurement.

Blanca sent un fort arrelament a Bunyola. Li agrada que hi hagi gent pel poble, perquè ho sent com una gran família. Els racons que més l'atreuen són sa Comuna, es Castellet i sa Plaça. Creu que el poble ha evolucionat en igualtat, i que cada vegada més la veu femenina es fa sentir. Ha participat en associacions culturals i esportives com el club del Pedal (escalada), la Banda de Música, l'Esplai i el Ball de bot.

Per a ella, el Dia de la Dona serveix per a reivindicar drets i aconseguir més igualtat. Entre les dones del poble, destaca Paca Orell, regidora de l'Ajuntament, com un referent de coratge i autenticitat.

Blanca pensa que s'han fet molts avenços en igualtat, com el fet que avui en dia és normal que les dones treballin fora de casa i que els homes contribuïxin a les feines domèstiques. Tot i això, creu que encara cal seguir lluitant.

Ha viscut situacions d'injustícia en l'escalada, sent la primera dona bunyolina

a aconseguir el premi del pal ensabonat durant les festes de Sant Mateu. Aquests moments li han ensenyat que amb esforç i dedicació es poden assolir els objectius, tot i la ignorància que encara existeix.

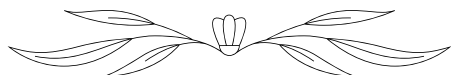
De cara al futur professional, Blanca vol créixer i formar-se per ser una bona fisioterapeuta i una bona persona. Li agradaria deixar empremta en les petites coses, com la cara d'agraïment d'un pacient. Somia amb formar la seva pròpia família i creu que les dones d'aquí a 20 anys seran més segures i fortes.

El seu consell per a les nines que aviat seran joves és que facin allò que els agradi, que no tinguin por de ser elles mateixes i que lluitin pel que volen sense escoltar el què diran.

Blanca ha après molt sobre força i vulnerabilitat dins la família, on és la germana gran, i també a través de l'esport. Té força mental, és auto exigent i positiva, i considera que els reptes són essencials per créixer.

Es defineix com a dona SEGURA i AUTÈNTICA, i vol continuar avançant en tots els aspectes de la seva vida.

Clara Ballester Mateu

Clara Ballester Mateu

Na Clara va néixer a Bunyola dia 9 de març de 1998. És graduada en Dret i té un màster en Igualtat. Actualment treballa com a funcionària a la CAIB. Viu amb la seva família a Bunyola i té un germà major.

Defineix la seva família com a molt normal i *carinyosa*, dins un espai que li aporta seguretat. D'ella ha rebut valors com l'educació, l'empatia i la importància de tenir independència econòmica. Totes les dones de la seva família l'inspiren, però en destaca especialment la seva mare, que sempre ha fet feina dins i fora de casa i les seves padrines: una que va criar 5 fills i l'altra que en perdé dos en vida. De la seva infància guarda records quotidians, senzills però plens de significat. En tria un: els Reis. Conta que quan la màgia es va acabar, va decidir mantenir-la viva, i cada any hi posa esforços perquè no es perdi.

Si compara les famílies d'abans amb les d'ara, creu que les dones han guanyat independència. S'ha avançat moltíssim, sobretot, en la incorporació de la dona al món laboral, però dins casa la feina encara no està ben repartida. La càrrega mental, diu, continua recaient majoritàriament en la dona.

De la seva infància recorda molts moments que la fan somriure, però destaca especialment el primer viatge familiar

a Astúries. De petita li agradava jugar sola amb pepes i fer joc simbòlic; també sortir en bicicleta amb els cosins, córrer, patinar, jugar a encaçar-amagar...Els seus referents femenins d'aleshores eren les cosines grans. Imaginava que, de gran, seria perruquera, mestra o científica, però finalment es va decantar pel Dret. Recorda amb estima tota l'etapa viscuda a l'Escola dels *Pins*.

El seu cercle d'amigues és ampli i, sobretot, és el de tota la vida. Valora que la facin riure i que sempre hi siguin. Considera que amb elles les xarxes socials no han canviat la relació, però sí que observa que el jovent d'avui fa menys plans presencials. Ara, diu, estam més connectats en línia, un espai on sovint es fan comparances i es projecta una vida perfecta que no sempre és real.

En el seu temps lliure li agrada fer sopars, viatjar i compartir esport.

Participa i ha participat en moviments socials i activitats vinculades a la igualtat i al feminisme. Creu que avui en dia hi ha espais perquè el jovent s'expressi, però que, l'anonimat de les xarxes socials permet a molta gent no haver de posicionar-se en debats i reflexions profundes.

Quan parla de Bunyola, el defineix com una comunitat. S'hi sent molt bé perquè el seu cercle és aquí. Si l'ha de descriure, diu que és "molt poble" i, per a ella, el millor

poble del món. El seu racó preferit és el safareig de Biniforani: li agrada anar-hi a córrer i aturar-s'hi per escoltar la música de l'aigua i el cant dels gorrions. Considera que al municipi les dones tenen espai i veu, i en posa com a exemple la batlessa que actualment governa. Pensa que s'està anant pel bon camí.

Ha format part de l'associacionisme local: club de bàsquet, Ball de bot, Escola de Música, club d'Esplai, El Pedal, Jazz... Si hagués d'impulsar algun projecte per a dones joves, estaria relacionat amb l'esport. Li agradaria que, d'aquí a uns anys, el poble estigués encara millor; que les joves poguessin sortir soles al carrer, sense xiulets i amb plena seguretat.

Defineix el Dia de la Dona com un dia de lluita, no de festa: una jornada per recordar d'on venim i on anam. Destaca com a referent na Sebastiana de Son Roca, per tot el que ha aconseguit com a dona d'empta.

Opina que el paper de la dona ha canviat profundament. Abans, el seu espai era principalment la casa; avui la majoria estudia, fa feina fora de casa, viatja, surt, es forma. També l'oci femení ha sofert un gran canvi.

Ha presenciat situacions de desigualtat, comentaris i mirades en festes que li han generat impotència. Troba que a les escoles es fa molta feina en aquest sentit,

però percep cert estancament social. Observa que algunes adolescents d'ara ja no ho duen tant per bandera. Defensa que s'han d'evitar al màxim els estereotips de gènere.

Mirant cap al futur, li agradaria que les dones de la seva generació no tinguessin por d'iniciar una relació sentimental, ni por de la manipulació o del control tòxic, i que poguessin viure un equilibri laboral real amb els homes. Personalment, aspira a obtenir una plaça definitiva aprovant les oposicions, continuar fent feina en l'àmbit de la igualtat i tenir temps per viatjar i compartir vida en família i amb les amigues.

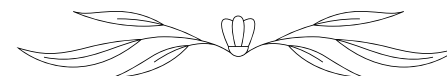
Té esperança. L'inspira la gent que estima: família, amigues i parella.

D'aquí a 20 anys imagina dones que són elles mateixes, que no es comparen i que es rodegen de bones amistats.

El missatge que adreça a les dones joves del món és clar: que es formin tot el que puguin, que apostin per l'estudi i la formació.

Quan pensa en les paraules força i vulnerabilitat, diu que la vida li ha ensenyat que de tot se'n surt, però que mai no s'ha de donar res per fet. La vida és efímera i és una gran sort de viure on vivim.

Avui i ara es defineix com una dona ESTRESSADA, FELIÇ I ORGULLOSA.

Gemma Juan Palou

Gemma Juan Palou

Va néixer dia 18 de març de 1998 a Bunyola. És una d'aquelles dones joves que parlen amb serenor i amb les idees molt clares. És llicenciada en Filologia Catalana i professora d'Ensenyament Secundari a l'IES s' Arenal. Viu a Bunyola amb la seva mare, un germà i la *cusseta* Ona. La seva trajectòria personal i professional està profundament marcada per la cultura, la llengua i el compromís social.

Ha crescut en una llar on li han inculcat valors actuals i una mirada crítica cap a la societat. Sempre ha tengut el dret i el deure d'expressar allò que no li agradava. Però si hi ha un valor que destaca per damunt tots és el respecte a la llengua i a la cultura pròpies, heretat especialment del seu pare, filòleg, mort recentment. Aquest llegat no és només un record, sinó una manera de viure i d'entendre el món.

Recorda una infància feliç, plena d'excursions, celebracions de Reis molt viscudes i diumenges a la possessió de Barcelona, on tothom compareixia i el temps semblava aturar-se. De petita li agradava anar als entrenaments del Mallorca a Son Bibiloni, jugar a fer de caixera o despatxar entrades de cine-

ma. Finalment, però, va decidir seguir el camí de la docència, com el seu pare.

Les amistats de tota la vida han estat un pilar fonamental. Valora els petits detalls, l'escolta sincera, la presència en els bons i mals moments. Té un cercle cohesionat a Bunyola, el grup de la feina i el de la UIB, i sent que aquest equilibri li dona estabilitat. En el seu temps lliure li agrada passejar amb la cussa, jugar a pàdel o fer un cafè i una xerradeta per posar-se al dia.

Sobre la seva generació, reflexiona amb mirada crítica: se sent més lliure que les anteriors, però també més exposada. Les xarxes socials, diu, sovint guien el jovent cap a camins ja determinats, dificultant la construcció d'un criteri propi. Abans, pensa, era més fàcil agafar un poc d'aquí i un poc d'allà; avui, el consum constant de continguts pot uniformitzar idees i consciències.

En l'àmbit de la igualtat, ha participat en actes tant a l'institut com a la UIB. Creu que els centres educatius haurien d'oferir més assignatures obligatòries sobre feminisme i igualtat, no només optatives. Denuncia que dins el món educatiu encara persisteix la percepció que la figura masculina imposa més

respecte que la femenina, especialment si aquesta és jove. Com a professora jove, ha experimentat aquest tracte diferenciat.

També ha presenciat situacions de desigualtat en l'esport, comentaris aparentment inofensius que amaguen un rerefons masclista. Aquestes vivències li han generat impotència i desgast, però també més consciència i determinació.

Estima profundament Bunyola: la proximitat amb Palma, la combinació de muntanya i pla, els carrerons empedrats, la plaça que uneix la gent. El carrer d'Orient és el seu indret preferit. Ha participat activament en l'associacionisme del poble: pàdel, ball de bot, bàsquet, futbol, natació.

El Dia de la Dona, per a ella, és una diada per expressar-se i fer visible que la consciència del problema és el primer pas per trobar solucions. El seu referent femení és n'Aina Gomis, "per

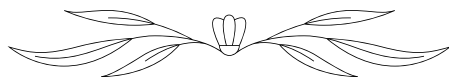
tot i per qualsevol cosa". Té clar que la lluita per erradicar la desigualtat no es pot aturar.

Entre els seus objectius hi ha continuar exercint de professora, defensar la llengua i la cultura i ajudar els alumnes a construir un criteri propi, més enllà del dictat de les xarxes. S'imagina el futur envoltada d'animals i havent fet actes gratificants per a la societat: animals, llengua i cultura.

A una nina li diria que aprengué, que el saber li donarà llibertat per triar el seu camí, i que fos forta per evitar que li fessin mal. Sobre la força i la vulnerabilitat, recorda que tothom pot sentir-se fort, però que hi ha moments que ens fan vulnerables i això no és cap feblesa.

Si algun dia han de parlar d'ella, li agradaria que la recordassin com una bona professora, d'aquelles que no s'obliden.

Avui, si s'ha de definir amb una sola paraula, ho té clar, dona COMPROMESA.

Inès Mateu Parra

Inès Mateu Parra

Va néixer dia 3 de febrer de 1993 a Bunyola. És Graduada en Periodisme i treballa com a periodista. Viu al seu poble natal, on ha construït el seu propi espai. Té un germà, en Joan, amb qui manté un vincle molt especial.

Si hagués de definir amb una sola paraula el que representa el Dia de la Dona, ho té clar: lluita. Considera que, mentre hi hagi reivindicacions per explicar i drets per defensar, aquesta jornada continuarà sent necessària. Tot i això, reconeix que s'han fet passes endavant i que, la societat ha canviat en alguns aspectes.

Per a Inès, l'arrel de la desigualtat parteix, sobretot, de l'educació. Tant a l'escola com a les famílies és on es construeixen les bases de les relacions, especialment les romàntiques, i on s'hauria d'incidir més. No atribueix tota la responsabilitat al sistema: creu que el canvi real neix de la consciència col·lectiva i de la feina quotidiana.

En l'àmbit professional no ha viscut situacions extremes, però sí experiències subtils que evidencien desigualtats: haver d'explicar constantment les coses, veure com la veu d'un home és

escoltada amb més facilitat mentre les dones es cansen de repetir-se. Tot i que detecta més consciència social que abans, insisteix que aquesta consciència s'ha d'aplicar realment. El seu desig és que la igualtat continuï creixent, però és conscient que encara som lluny d'un equilibri real. *"Encara és la dona qui sosté l'eix de tot"*, afirma. Si la dona no hi és, diu, alguna cosa es desquadra.

La família ha estat un pilar fonamental en la seva vida. Es considera afortunada d'haver crescut envoltada de molta gent, en un entorn ric en vincles i experiències. Destaca especialment la influència de la seva mare, a qui atribueix la seva vocació periodística i la consciència social que ha marcat la seva trajectòria. Amb ella llegia cada dia el diari i després miraven o escoltaven les notícies. També reconeix la força de la identitat arrelada que li ve de la banda paterna. De petita celebrava els Reis i el 4 de desembre, Santa Claus, ja que la seva mare és alemanya.

Des de sempre s'ha imaginat davant un micròfon o una càmera. Avui, la seva feina li permet donar veu a la gent, participar en taules rodones i

informar, una tasca que entén com una forma de servei i compromís social. Considera que aquesta és la seva aportació a la lluita: utilitzar la paraula com a eina de transformació.

Inès reflexiona també sobre la societat actual. Creu que hem perdut part de la col·lectivitat i que fins i tot el *xafardeig* s'ha tornat individualista, a través de captures de pantalla, fet que pot afectar la salut mental. Tot i que avui existeix una aparent llibertat, alerta que les dones continuen sotmeses a una forta pressió estètica i social.

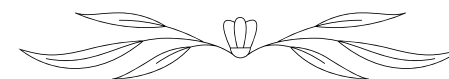
Valora profundament les amistats de tota la vida i ha cuidat molt el seu cercle, format per persones amb qui comparteix arrels i consciència social i feminista. Li agraden els plans tranquils: conversar, anar a concerts, compartir temps de qualitat.

Quan pensa en el futur, desitja sim-

plement poder continuar: continuar exercint la seva professió, continuar donant veu, continuar avançant. Somia amb un dia en què no sigui necessari lluitar constantment per ser escoltada. A les nines els diria que no es deixin trepitjar, ni tan sols en espais tan simbòlics com el pati de l'escola. I als homes els demana implicació: l'educació i el canvi han de ser una tasca compartida.

Si algun dia té fills, li agradaria transmetre'ls aquests valors des de la família, perquè és allà on tot comença. Espera que el camí sigui més fàcil per a les generacions futures. Quan parla de dones i homes, recorda que tots dos som fràgils, i que el que realment importa és allò que construïm com a col·lectiu.

I si hagués de resumir el seu moment vital en una sola paraula, tria: SERENITAT.

Joana Mª Isern Mas

 Joana Mª Isern Mas

Va néixer a Bunyola dia 24 de juliol de 2004. Viu amb els pares i és filla única. Actualment està cursant 4t de la carrera d'Economia.

Quan li deman què significa per a ella el Dia de la Dona, explica que és *“un dia per reivindicar el nostre paper al món, però sobretot per recordar allò que mai hauria de succeir: les víctimes de la violència masclista”*. També destaca la importància de reconèixer totes les dones que han aconseguit grans càrrecs polítics.

Segons Joana, la situació ha millorat en termes d'equitat: *“Actualment està una mica més compensat, però encara hi ha moltes diferències”*. Per això, creu que a l'hora d'arribar a ocupar un alt càrrec, no s'hauria de tenir en compte el gènere de la persona.

Explica que coneix casos de dones afectades per violència i diu que, de vegades se queden en *xoc*, amb problemes per reaccionar. Tot i això, creu que amb tot el que es fa avui en dia, la gent és més conscient, encara que després depèn de la prioritat que es doni al tema.

Joana també parla de la importància

de la igualtat en les famílies, que els dos caps visibles es preocupin per igual dels fills. Encara ara, normalment és la mare qui acompanya el fill al metge o a l'escola. Per al futur, espera veure més igualtat, especialment en l'àmbit polític, que és el que més li agrada.

La seva família és molt important per a ella. La descriu com a molt unida: *“Sempre m'han donat el que necessitava i m'han ensenyat què vol dir estimar perquè m'estimen incondicionalment”*. Els valors que més aprecia són el respecte, la felicitat, la confiança i la sinceritat. Les figures femenines que més l'inspiren són la seva mare i les seves padrines, dones lluitadores que han treballat tota la vida.

Entre els seus records més estimats hi ha els estius a la Colònia de Sant Jordi amb tota la família i els caps de setmana d'hotel amb els cosins. Li agradava jugar a futbol amb ells, ja que ella era l'única nina. També recorda amb nostàlgia els dinars dels divendres amb la família del seu pare, que no es fan perquè la padrina ja no hi és.

Na Joana volia ser política de petita

i, encara avui està interessada en aquest àmbit. Diu que les seves amigues són úniques, com si fossin germanes, i destaca que sempre hi són, tant en moments bons com dolents. Creu que les relacions a les xarxes són més fredes i propícies a malentesos, i que les relacions físiques permeten expressar les emocions més sincerament.

Com a jove, reconeix la pressió que es sent: *"Has d'arribar a uns estàndards que no són reals i si no ho fas et fan sentir que no ets normal"*.

Li agrada emprar el temps lliure per anar a sopars, veure la posta de sol, passar temps amb les amigues i sortir de festa.

Recorda haver participat a l'escola i a l'institut a celebracions com el 8 de març. Diu que llegien manifestos, feien murals i cartells per recordar les dones que han lluitat per la igualtat. Tot i això, creu que encara falten iniciatives per escoltar més als joves i posar en

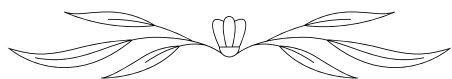
pràctica les seves idees.

De cara al futur, les seves aspiracions són acabar la carrera, trobar una feina que li agradi, formar una família i tenir casa pròpia. El seu desig més gran és que s'acabin les morts de dones a mans de la violència masclista. La seva motivació és clara: *"Si he arribat fins aquí, puc aconseguir moltes més coses"*.

Finalment, el seu consell per a les generacions futures femenines és que siguin elles mateixes i no es deixin influenciar per ningú, ni per les xarxes socials. Joana vol que la recordin com una persona alegre, independent i lluitadora. La seva visió de futur és un món amb més consciència i igualtat, on tots, homes i dones, lluitin pels seus drets.

En poques paraules, Joana M^a és una dona FELIÇ, amb clares aspiracions i un gran sentit de la justícia i la igualtat.

Mª Antònia Canals Riera

Mª Antònia Canals Riera

Va néixer dia 15 de desembre de 1999 al Pont d'Inca. És llicenciada en Sociologia i actualment treballa com a professora al departament de Serveis a la Comunitat de l'IES l'Algarb d'Eivissa. Viu a cals pares quan és a Bunyola i a cals oncles quan és a Eivissa. Té un germà gran, Tomeu.

Describeix la família com a molt convencional i unida, però amb espai per a la independència. Aprecia notablement els valors rebuts: l'esforç, la valentia, els ànims. La seva infància fou molt feliç i plena de companyia, sobretot dels seus 11 cosins. Com a referent familiar destaca el seu germà, 11 anys major que ella que li va mostrar la seva manera de fer les coses.

Mª Antònia és molt respectuosa amb les tradicions familiars com per exemple Nadal, i espera que es mantinguin malgrat que falti algun ésser estimat. Recorda que abans era més fàcil reunir tota la família, gràcies a la presència dels padrins i al respecte als compromisos familiars.

Els estius passats a Mallorca amb els cosins d'Eivissa són un record especial de la infància, així com jugar a sa

Plaça o assistir a les classes de jazz amb les amigues. Mai no va tenir clar què volia ser de gran, i les seves amigues de l'època, Aina P., Aina C., Mª Bel, Montse, Sara... formen part del seu cercle més íntim. Actualment s'hi ha anat afegint gent nova que na Mª Antònia ha anat coneixent en diferents etapes. Es tracta d'un grup variat, de confiança i respecte mutu.

Explica que hi ha un fet a la seva infantesa que la marcà profundament: fou la medicació pel tema del creixement, experiència que la va fer sentir vulnerable però que, amb el temps, li atorgà valentia i força.

Mª Antònia considera que les relacions socials han canviat molt amb les xarxes. Les percep més efímeres i superficials. Especialment entre els joves, i això l'inquieta pel que fa a la profunditat i qualitat de les connexions. Tot i que la seva generació gaudeix de més llibertat, alerta sobre els riscos de la imatge en xarxes i les pressions que poden afectar la salut mental. Parla per experiència perquè ho veu en els seus alumnes.

En el seu temps lliure li agrada sortir amb les amigues a sopar a sa Pla-

ça, anar de festa, a la platja o a fer torrades. Sempre ha estat implicada en moviments socials, especialment en el 8M, encara que mai no ha estat militant. Ha col·laborat amb la UIB i l'Institut de la Dona en un estudi sobre abusos sexuals en Centres de Menors, demostrant el seu compromís amb la justícia i la igualtat.

Respecte al seu poble, Bunyola, destaca la vitalitat i els valors culturals arrelats. Tot i haver nascut al Pont d'Inca, se sent completament bunyolina. Pensa que la dona a Bunyola evoluciona en veu i visibilitat i posa com exemple Rosa Ripoll, presidenta de Quin Ubiti, i Marian Serralta, la Batlessa, però lamenta que la consciència feminista estigui perdent força i anima les joves a seguir conscienciant-se i participant en iniciatives com aquesta de les entrevistades. Ha format part del club de Voleibol, del grup de Ball de Bot i de les classes de Jazz.

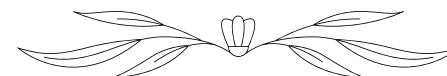
Per a Mª Antònia, el Dia de la Dona és una celebració de la lluita i la revolució històrica de les treballadores, un recordatori de les desigualtats que encara persisteixen. La seva padrina materna, una dona perruquera molt

coratjosa que no va poder obrir la seva perruqueria a Barcelona per decisió familiar, és el seu model.

Considera que, malgrat els avenços en llibertat, encara existeix dependència de cànons estètics i moltes desigualtats laborals: sous, permisos de maternitat, conciliació i seguretat personal. Ha viscut situacions de violència i masclisme anant pel carrer i creu que l'educació, tant a casa com a l'escola, és clau per avançar cap a la igualtat.

Mirant al futur, vol consolidar la seva carrera docent, treballar en investigacions sociològiques i aspirar a una vida personal plena, amb parella, amistats i família. La seva motivació és no tornar enrere i garantir que les generacions futures siguin igual de lliures o més. A una nina li recomana ser feliç, decidir per ella mateixa, llegir i mirar més enllà de les xarxes.

Finalment, es defineix com una dona EMPÀTICA, amb la voluntat de deixar empremta a nivell personal, ajudant a construir una societat més justa. El seu missatge per a les dones és clar: lluita, revolució, referents i perseverança.

Mar Galmés Batle

Mar Galmés Batle

Va néixer a Bunyola dia 19 de setembre de 1997. Té els estudis de Magisteri en la branca d'Educació Especial i Terapèutica a l'escola de Consell. Viu sola i té una germana menor, na Teresa. La seva trajectòria personal i professional han fet que es formàs una mirada crítica però esperançada sobre la situació de les dones avui en dia.

Quan li deman pel Dia de la Dona, reconeix que pot semblar un tòpic, però considera que és necessari i un orgull per conscienciar la societat. Diu: *"Hem avançat molt a nivell de drets i llibertat, però encara queda molt per fer"*. I recorda que molts comentaris masclistes persisteixen i que hi ha persones que rebutgen o critiquen la celebració. Per a ella, l'objectiu és clar: aconseguir la igualtat total.

La seva experiència en l'educació reflecteix aquesta preocupació. Mar comenta que els patis escolars han evolucionat amb zones de joc diferenciades, la qual cosa ha permès reduir algunes dinàmiques desiguals. Tot i això, subratlla que la conscienciació des de les institucions és clau i que els alumnes creixen amb la realitat

de la igualtat com a part de la seva educació.

Per afrontar les actituds masclistes, Mar aposta per no acceptar qualsevol comentari i intentar rectificar aquelles petites situacions reclamant un vocabulari més inclusiu. Creu fermament que encara hi ha molt de camí per recórrer, però que s'està avançant: *"No ens podem plantar"*, assegura.

La seva família ha estat un pilar fonamental. Creixent en un entorn marcat per les dones, destaca la unió, la confiança i el suport que sempre hi ha hagut entre elles, especialment amb la seva mare i la seva germana. Els records de la infància, com les berenades a Sa Torre amb la família o jugar a *Playmobil* o *Barbies* amb na Teresa, reflecteixen aquests vincles afectius.

Professionalment, na Mar sempre ha volgut ser mestra encara que de petita somiava que seria ballarina o infermera. Considera que ha tengut llibertat per decidir el seu camí, amb el suport i els consells de la seva família. També valora molt les amistats, basades en comprensió, respecte i lleialtat, que considera imprescindibles, i reconeix

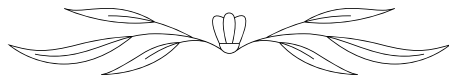
que les xarxes socials poden afectar l'autoestima més que la llibertat real.

Pel que fa als somnis i reptes, destaca que treure les oposicions, independitzar-se i formar una família són objectius importants. També subratlla que la vàlua d'una persona no s'ha de mesurar pel fet de ser home o dona i que la força interior de les dones és sovint més gran que la física, per les circumstàncies que han viscut.

Finalment, na Mar deixa un missatge

clar i inspirador per a totes les dones:

"Que no en passi ni una de malifeta masclista, que insisteixi i que no se deixi trepitjar mai. Som un equip, volem ajudar i totes som aquí". Personalment li agradaria créixer en valors però relativitzant degut a la seva autoexigència i no voler anar sempre al 100% de correcció. La seva visió combina realisme i esperança, i mostra que la lluita per la igualtat és constant, però assolible. Avui i ara es defineix com una dona **CONSTANT**.

Maria del Mar García Roig

Maria del Mar García Roig

Va néixer a Palma de Mallorca dia 30 de març de 1993 i ha viscut tota la vida a Bunyola. Té el Grau Universitari de Treball Social, i l'especialització en matèria d'igualtat de gènere. Viu en parella i és germana bessona de Lluc.

Des de ben prest ha tengut una clara vocació social i un compromís ferm amb la construcció d'una societat més justa. Ha fet feina en àmbits molt diversos: acompanyant persones sense família i sense llar amb VIH; amb persones majors; amb famílies i infants en risc d'exclusió social; amb menors sense família, i amb víctimes de violència de gènere al Servei d'Atenció Municipal a Víctimes de Violència de Gènere de Palma, on va veure de primera mà tot tipus de maltractaments físics, psicològics i situacions de gran complexitat.

Actualment i des de fa més d'un any forma part de manera indefinida de la UMES, Unitat Mòbil d'Emergència Social de Creu Roja, atenent totes les persones que viuen al carrer de Ciutat. En aquest context es viuen situacions extremadament dures, dins un col·lectiu altament vulnerable, amb realitats que moltes vegades la societat no pot ni imaginar. Ha presenciat múltiples

situacions de desigualtat, agressions i vulnerabilitat extrema, experiències que han reforçat encara més el seu criteri i la seva mirada crítica sobre el sistema. La seva és una feina que viu amb passió, implicació i un profund sentit vocacional.

Considera que encara queda moltíssim camí per recórrer en matèria d'igualtat. Li genera especial indignació que, en moltes campanyes institucionals, el missatge es dirigeixi principalment a la víctima: "*denuncia*", "*crida*", "*demana ajuda*", mentre que no es posa prou èmfasi en educar i interpel·lar directament els agressors. Defensa que s'ha d'anar a la rel del problema: reforçar missatges com "*no maltractis*", "*no abuisis*", "*tracta amb respecte i igualtat*", i apostar decididament per una educació en valors des de la infància.

També expressa amb contundència la seva indignació davant el fet que els assassins masculistes sovint es converteixin en "*una notícia més*" a l'actualitat. Considera que la mort d'una sola dona per violència masculista no hauria de passar mai desapercebuda ni normalitzar-se. Per a ella, cada assassinat hauria de ser viscut com una autèntica emergència nacional, un crit col·lectiu

que interpel·la tota la societat i oblige a revisar profundament el sistema.

Va créixer a la zona de l'estació del tren de Sóller a Bunyola, un espai molt especial per a ella. Recorda una infància feliç, jugant envoltada de natura, deixant volar la imaginació entre flors, fulles i històries inventades. La seva veïnada i mestra, Esperança, va ser un referent important que li despertà l'amor per la descripció, els detalls i l'escriptura. També li va ensenyar el que és el sentit de l'humor davant la vida, un humor del que se'n podria dir, filosòfic. Durant un temps va pensar que volia ser escriptora.

Ha crescut en una família on els rols es vivien amb naturalitat i igualtat. La serenitat del seu pare i la rebel·lia de la seva mare han estat dos pilars que l'han ajudada a construir el seu propi equilibri. Defineix la família com els seus ciments.

Valora profundament l'amistat com un espai d'autenticitat absoluta, on poder ser una mateixa sense màscares. Creu fermament en la *sororitat* i defensa que les dones han d'anar unides, cohesionades, superant el relat que les vol

rivals, que és precisament el que vol el patriarcat per mantenir la divisió.

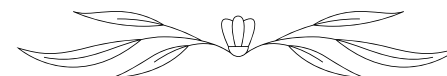
Sobre el futur, imagina un escenari polaritzat: dones molt conscients i *empoderades* convivint amb altres encara sotmeses a estructures patriarcals. El que li dona esperança és veure cada vegada més, dones valentes que alcen la veu i parlen de temes, que abans eren considerats tabú.

El seu futur ideal passa per una vida serena i senzilla: envoltada de les persones que estima, viatjant, seguir descobrint noves cultures, amb una casa on sentir-se en pau. Es defineix actualment amb les paraules: EQUILIBRI, EMPATIA I SENSIBILITAT.

A una nina li diria que no es deixi condicionar per la mirada externa, que sigui lliure, que cregui en ella mateixa i que somii molt amunt, cap al cel.

Li agradaria que la seva empremta fos la capacitat de mantenir la innocència, la creativitat i l'infant interior, fins i tot enmig de la complexitat de la vida.

El missatge que enviaria a totes les dones del món és clar: agafar-se de la mà, reforçar la *sororitat* i caminar juntes, perquè unides són més fortes.

Margalida Castell Bujosa

Margalida Castell Bujosa

Va néixer a Bunyola dia 8 de novembre de 1996. És Mestra titulada en Magisteri d'Educació Infantil i ja ha superat les oposicions. Ha exercit la docència un any a Eivissa i un a Ses Salines, i enguany treballa al CP. Mestre Colom de Bunyola, pendent de la plaça definitiva. Viu en parella a Son Serra.

Per a Margalida, el Dia de la Dona representa un reconeixement a totes aquelles dones lluitadores que han fet possible reduir la desigualtat i obrir camins que abans eren impensables. A nivell general, destaca la presència de dones rellevants en molts àmbits: esportistes, mestres, polítiques...

La seva opinió és que, tot i els avenços, la dona continua assumint una gran càrrega de responsabilitats i condicionants. Per això, més que només les dones, creu que tota la societat hauria de mostrar més respecte i consideració cap a tot allò que s'ha aconseguit en la recerca de la igualtat.

Margalida també reconeix experiències personals de manca de respecte, com quan se reben comentaris al carrer que en altres situacions no es produïrien. Considera que termes com

"igualtat" són avui dia d'ús corrent, tant als mitjans de comunicació com en l'àmbit educatiu. Per avançar cap a una societat més justa, proposa evitar espais i entorns que no respectin aquesta igualtat, com escoles privades classistes o partits polítics irrespectuosos. Tot i els progressos, admet que encara queda molt per fer.

La seva família és un nucli nombrós i molt unit, amb moments assenyals de trobada a ca la padrina, on es manté un vincle afectiu malgrat que ella ja no hi és. Margalida destaca el respecte, la dignitat i l'orgull per tot allò aconseguit. Entre les dones de la seva família, sobresurt la tia Margalida, també mestra, amb qui comparteix personalitat i vocació. La unió familiar es manifesta en activitats conjuntes dins i fora de casa, i en la participació activa en associacions i entitats del poble. Des de ben petita, Margalida va créixer envoltada d'aquest ambient social i docent, i això va marcar la seva trajectòria.

Els moments que guarda amb més afecte de la seva infantesa inclouen els horabaixes d'estiu a la piscina de Can Penasso, jugar al carrer o a sa Plaça amb altres infants, i participar

en campaments a Cala Murta amb el grup d'Esplai. Des de sempre, Margalida sabia que volia ser mestra: fins i tot els seus jocs de petita giraven al voltant d'aquesta vocació. D'entre les seves amistats de sempre hi ha les amigues de l'escola de diferents quintes, amb qui ha compartit experiències inoblidables d'acampades i diversió. Respecte a l'amistat, Margalida valora la proximitat i la confiança, i observa que les formes de relacionar-se han evolucionat amb les xarxes socials, fent-les més dinàmiques però també exposant a més opinions i crítiques. Entre les seves activitats preferides hi ha passejar, jugar a pàdel, els sopars fora i simplement compartir temps amb amics i família.

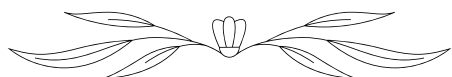
En el terreny professional, destaca la importància de poder expressar la seva opinió i ser escoltada, especialment en els espais educatius i associatius del poble. La seva aspiració és continuar formant-se per ser una mestra compromesa que respecti les necessitats dels infants, mantenint alhora una vida personal activa, amb interessos i motivacions.

Margalida identifica l'entorn familiar i d'amistats com un suport fonamental. El seu desig és gaudir de salut, entorn professional satisfactori i la capacitat de prioritzar allò que apporti felicitat. Considera que, tot i les dificultats, la perseverança permet aconseguir els objectius, i valora especialment ésser considerada una bona amiga i un suport per a la família.

Finalment, en parlar del paper de la dona, Margalida subratlla la diversitat de realitats segons cultures i contextos, i desitja que totes les dones puguin ser lliures per decidir segons els seus propis interessos i desitjos. Mostra especial sensibilitat cap a les dones que viuen conflictes bèl·lics, reconeixent la injustícia de la seva situació i animant-les a cercar qualsevol canvi possible.

Margalida conclou que les persones es realitzen i evolucionen a mesura que viuen, i que aquests processos marquen la vida de cadascú. Professionalment, es defineix com una dona COMPROMESA, amb vocació, passió per l'educació i un compromís ferm amb la igualtat i el respecte.

Maria Gelabert Bestard

Maria Gelabert Bestard

Va néixer a Bunyola dia 10 de desembre de 2005. Actualment cursa estudis de Magisteri en l'especialitat d'Educació Primària. És monitora de lleure i cuidadora d'infants per hores. Viu en família amb els seus pares i la germana, Llúcia. Pensa que ells són el centre de la seva vida i una prioritat. Ha crescut amb valors com l'esforç, la perseverança, la constància i el respecte.

Tot i que hi ha moltes dones a la família que l'inspiren, destaca especialment la padrina materna perquè sempre ha estat *al pie del cañón* fomentant la unió familiar i preparant paelles per a tots cada diumenge. Els seus records d'infantesa estan plens de moments feliços amb la padrina, la mare, les ties i la germana, especialment durant les festes de Nadal. També guarda un record especial pels campaments d'estiu amb el club d'Esplai. Voldria mantenir les tradicions familiars com les panades i els robiols de Pasqua i somia amb recuperar els dies de matances i els dinars amb la padrina.

Amb el temps, ha observat que la dona té un paper fonamental dins l'entorn familiar, sovint invisible però imprescindible. Tot i això, la seva família és

conscient de la necessitat de canvi i es considera feminista.

Maria defineix el seu grup d'amistats com un grup ric, variat i que li aporten molt, valorant especialment la lleialtat i la confiança. Tanmateix, creu que les xarxes socials poden ser un problema, generant conflictes i malentesos. Creu que s'ha de tenir el cap ben moblat per no deixar-se arrossegar per comparacions nocives, que afecten la seva generació.

Li agrada passar el temps de lleure viatjant per conèixer noves cultures i maneres de viure. Considera que és un privilegi viure a Bunyola perquè hi ha molt d'ambient de poble i sentiment de comunitat. Segons ella, el poble reflecteix en petit el que és la seva família. Pensa que no té res a veure amb Ciutat perquè aquí hi ha sentiment de grup i se comparteixen tradicions. El que més li agrada és el poble en festes i com a raconet, el terreny de Caubet a foravila. També observa com les dones a Bunyola de cada vegada són més visibles en la vida professional i pública: dentistes, metgesses, batlessa, regidores o equip directiu de l'Escola...Diu que sempre se pot millorar ja que venim d'una societat ben masclista.

Ha participat activament en el grup d'Esplai, com a monitora de Menjador, en el Ball de Bot, i a l'Escola de Música. De cara al futur desitja que les dones siguin més escoltades i respectades reconeixent les seves qualitats i valors.

Quant al Dia de la Dona, pensa que és una celebració important, ja que reflecteix els avenços aconseguits gràcies a l'esforç de moltes dones al llarg de la història. Esmenta com a referent la primera dona pilot d'aviació, que va aconseguir els seus objectius per ella mateixa, sense dependre de ningú. Maria creu que la dona ha guanyat espai en l'àmbit laboral, però encara queda molt a fer dins la llar.

Ha viscut situacions desagradables de desigualtat a l'Institut quan alguns companys encara tenien el cap a l'era prehistòrica en aquest tema arribant a fer comentaris com: *"tu a fregar"*. Tot i això, veu esperança en la joventut conscient i activa, mentre que la resta roman indiferent. Considera essencial conscienciar la societat.

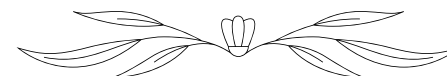
En un futur li agradaria formar una família sense que això suposés un problema laboral quant a igualtat d'oportunitats

amb els homes. Vol acabar Magisteri i viatjar. Té el somni de ser mestra en altres indrets del món, com per exemple, Tailàndia, però tornant al Bunyola estimat.

Si hagués de donar un consell a una nina petita o adolescent li diria que sigui ella mateixa, sense deixar-se enganyar pels estereotips. Considera que és molt fort que una nina a Menjador digui: *-No m'agafis perquè pes molt.*

Vol que la gent la vegi com una bona persona. D'aquí a vint anys no sap com haurà avançat el món de les dones ja que els extremismes fan molt de mal. Però parlant d'evolució, reconeix que encara hi ha molts nivells d'igualtat diferents segons el país i la societat i anima les dones que pateixen a seguir el seu camí essent elles mateixes, sense esperar el vistiplau de ningú. Maria creu que tant la força com la vulnerabilitat són necessàries perquè de vegades cal caure per aprendre a aixecar-se i avançar.

Actualment se defineix com una dona LLUITADORA, compromesa amb els seus ideals i amb la voluntat de seguir fent camí cap a la igualtat.

Maria Suau Mateu

Maria Suau Mateu

Maria va néixer a Bunyola el 25 de juliol de 2007. Estudia Primer d'Arquitectura residint durant el curs en una residència universitària de Barcelona. Durant les vacances viu amb els pares i el seu germà Joan a Bunyola.

Describeu la família com a gent treballadora que mai està aturada. El seu pare, en arribar de la feina es dedica a millorar la casa i la seva mare sempre s'ha esforçat perquè el fill i la filla poguessin gaudir de les activitats extraescolars del col·legi i del municipi. Dels valors que li han transmès en destaca l'esforç i la pràctica de l'esport.

Conta que totes les dones de la família han estat sempre motiu d'inspiració per a ella: la seva mare, com a figura més directa i també les dues padrines, n'Antònia i na Maria. Amb elles ha tengut molt bona relació. Uns dels records que més conserva de la seva infància són els dinars i sopars familiars. Li agradaria recuperar la tradició familiar de fer matances i gaudeix de mantenir les tradicions dels menjars junts per Nadal i Cap d'Any. Pensa que la seva família no

ha canviat molt en la manera de viure avui dia respecte d'abans.

Quant als records de la infància, pensa que uns dels més avinents són: l'escola Mestre Colom i les activitats extraescolars. El que més li agradava fer quan era petita era pintar, el ballet i la música. Els oficis que triava per quan seria gran eren els de pintora i astronauta. Les seves amigues eren i són: Ona, Marta, Mireia, Mercè, Irene...Diu que si hagués d'escollir tornar a un moment de la seva infància aquest seria quan cursava 6è de primària perquè no era tan petita com per no recordar-ho ni tan gran de cara a tenir assolides massa responsabilitats.

Describeu el seu cercle d'amics com a petit; ella s'hi sent a gust, sense filtres. Els valors que demana en una amistat és que s'ajudin en els bons moments i també en els dolents i que siguin capaços de riure perquè a ella li agraden molt les rialles.

Pensa que actualment les relacions socials han anat canviant amb les xarxes ja que abans la gent se coneixia personalment als entorns escolars i extra i, en canvi ara, hi ha

amistats que només s'han vist una o dues vegades personalment però mantenen relació per internet. Creu que la seva generació se sent més pressionada per mostrar una imatge determinada perquè tot el que se veu, sobretot a les xarxes és súper perfecte i sovint això no és real.

A na Maria li agrada passar el temps lliure fent un cafè amb els amics i amigues i parlar. També gaudeix anant a la platja i sortint de festa.

Quant al tema de la seva participació en moviments socials o activitats relacionades amb la igualtat o el feminisme, conta que a l'Institut sempre feien activitats com la lectura de poemes, la creació de murals amb frases pròpies, l'exposició de dones importants...

Considera que manquen espais perquè el jovent es pugui expressar lliurement però creu que també manca la motivació suficient. La por fa que això no passi sovint.

Respecte al poble de Bunyola diu que el més important per a ella són la gent i les activitats que impliquin veure la gent. Se sent molt arrelada al municipi ja que hi ha viscut tota la vida i els amics més propers són d'aquí. Pensa que és un poble molt divertit on la gent sap passar-s'ho bé.

Com espais una mica especials dins el poble, tria sa Plaça i ca la padrina de Son Pastor. Creu que Bunyola ha anat evolucionant en l'aspecte de la igualtat ja que diu que, per exemple, la batlessa és una dona que fa molt per al poble. Pensa que les dones majors tenen encara un poc més de por als avenços en aquest sentit. Ha participat en associacions diverses del poble: voleibol, música, ballet i ball de bot. Si pensa en el jovent d'aquí a 20 anys, diu que segurament haurà anat creixent en igualtat; prova d'això és l'exposició que ens ocupa. Creu que tant les joves com les majors han de ser valentes per expressar-se sense por a ser jutjades.

Opina que la celebració del Dia de la Dona serveix per commemorar el que han lluitat les dones a través del temps. Entre els seus referents destaca les dones científiques, les quals, segons ella, han lluitat molt per millorar el món. Pel que fa als reptes actuals pensa que el paper de la dona ha canviat molt, ja que cada vegada ocupa més espais en la política, la ciència i a altres àmbits. Tot i això considera que encara manca igualtat d'oportunitats laborals, equiparació salarial per una mateixa feina i més reconeixement per a l'esport femení.

Maria relata que en algunes ocasions

ha presenciat situacions de desigualtat de gènere. Recorda, per exemple, quan a Educació Física els capitans i capitanes havien d'escollir equips i les nines sempre eren les darreres en esser triades. Creu que la joventut és avui més conscient d'aquestes situacions perquè es dona més veu dins les institucions.

Pensa que el futur de les dones serà bo, ja que el treball d'una dona és tan meritori com el d'un home. Les dones no han de tenir por de lluitar pel que volen.

Entre els seus objectius personals i professionals en destaca dos: acabar la carrera d'Arquitectura i viatjar.

El canvi que li agradaria veure en la societat és el coneixement de més noms de dones referents; ella posa per exemple que coneix moltíssims noms d'arquitectes homes i molts pocs de dones.

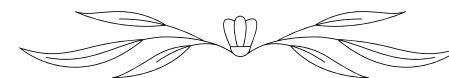
Actualment vol seguir endavant per esser un orgull per a la família i tam-

bé per fer alguna cosa important per a la gent. Se veu en un futur en plena dedicació al món de l'arquitectura, viatjant i passant temps en família. Li agradaria molt viure a Bunyola.

Si hagués de donar algun consell a una nina li diria que es dediqui al que més li agradi i que faci cas als pares per l'experiència que tenen i poden aportar. Ella es marca com objectiu fer alguna cosa important de cara a l'urbanisme i que les persones la recordin com una persona amable. D'aquí a 20 anys espera que la dona hagi evolucionat i que vegem dones i homes indistintament en càrrecs de responsabilitat o a la TV.

A les dones joves del món els diria que estudiïn molt i que s'esforcin per aconseguir els seus somnis. Que facin *revolució* perquè sense revolució no hi ha canvi.

La paraula que creu que defineix millor el seu moment vital actual és: **CONSTANT**.

Mercè Mateu Verdera

Mercè Mateu Verdera

Va néixer a Bunyola dia 22 de novembre de l'any 2000. Té el títol superior de Música i dos màsters, un d'interpretació i l'altre d'investigació i *interpretació* de la Música Espanyola. Després de viure 5 anys a Madrid i 2 anys a Basilea, Suïssa, des del passat setembre ha tornat a Bunyola, on resideix amb els pares i el seu germà Andreu. Actualment és professora de violí a Escoles de Música i també és Violinista d'orquestrades i grups de Cambra.

Per a Mercè, el Dia de la Dona no hauria de limitar-se a una sola jornada: *"Hauria de ser cada dia"*, afirma amb convenciment. Considera que, tot i que s'ha incrementat l'activitat i es dona veu a les dones de manera progressiva, encara hi ha molta feina per fer i cal oferir més oportunitats reals.

Un dels seus grans referents és la seva professora de violí de la carrera, una dona implicada en projectes socials i de suport a les dones, que li ha transmès no només coneixements musicals sinó també consciència i compromís. Però la influència més gran de la seva vida és, sens dubte, la seva mare: *"La meua mare és el meu referent 100x100"*.

Tot i reconèixer que si comparam la situació actual de la dona amb la de fa cinquanta anys s'ha avançat molt, Mercè percep també cert retrocés i un augment d'odi en alguns sectors. Dins el món de la música, ha viscut situacions en què s'ha sentit impotent i infravalorada. Denuncia que encara hi ha persones que fan sentir les dones menys valorades del que realment són. Per això defensa amb fermesa que s'ha de continuar lluitant per aconseguir les mateixes oportunitats que els homes.

La seva infantesa va estar marcada per la música, sempre present a casa, el contacte amb la natura i el temps compartit amb el seu germà Andreu. Recorda especialment els jocs amb les veïnades i les estones al camp. De petita volia ser cantant i actriu, i avui, d'alguna manera, continua vivint aquell somni a través de la música.

En l'àmbit personal, defineix la seva família com a intensa, lliure, però molt unida: cadascú té les seves activitats, però es cuiden i comparteixen molt temps junts. Dels seus pares ha heretat valors fonamentals com la humilitat, el respecte, l'esforç i, sobretot, la importància de ser bona persona.

Pel que fa a les amistats, conserva les de la seva quinta i n'ha anat sumant d'altres al llarg dels anys, fet que li ha permès tenir un cercle variat i enriquidor. Considera que el més important en qualsevol relació és la comprensió i l'escolta. En canvi, es mostra crítica amb les xarxes socials, que dins el seu entorn no han tengut gaire pes: creu que sovint fomenten una imatge poc autèntica i allunyen les persones.

Mercè percep que les joves d'avui són més lliures en certs aspectes, però també han d'assumir determinades expectatives socials. Per això anima les al·lotes a lluitar pel que realment els agrada i els recorda que tenen més veu de la que es pensen, i que val la pena fer-la sentir.

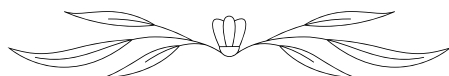
Entre els seus projectes immediats destaca el concert del 8 de març: juntament amb 5 dones, el Quintet oferirà un concert a l'església de Bunyola interpretant obres de compositores, una iniciativa que reivindica el paper

de la dona en la història de la música. Considera que, a poc a poc hi ha més espais per a les dones, però que el que realment manca és que les seves opinions siguin escoltades i valorades.

De cara al futur, el seu somni és aconseguir una feina estable com a violinista, poder desenvolupar projectes personals i, sobretot, viure a Bunyola fent el que més estima: la música. La felicitat, per a ella, es troba en veure la gent estimada al seu costat donant-li suport.

Si hagués de definir-se amb una sola expressió, ho té clar: és una dona COMPROMESA. Compromesa amb la música, amb els seus valors i amb la lluita per una societat més justa i igualitària.

En el Dia de la Dona, la història de Mercè ens recorda que el talent, la sensibilitat i la determinació són eines poderoses per continuar avançant cap a la igualtat real.

Neus Bennasar Suau

Neus Bennasar Suau

Va néixer a Bunyola dia 5 de setembre de 2004. Neus representa una generació de dones joves que viuen el present amb consciència, compromís i esperança. Estudiant de quart de Biologia, viu amb els seus pares i la seva germana petita a Sa Fàbrica i compagina els estudis amb una altra de les seves passions: és entrenadora de voleibol.

Es defineix com una dona activa, amb els esports i la formació com a prioritats clares.

Per a Neus, el Dia de la Dona és, sobretot, una jornada de reivindicació: un dia per recordar els drets que les dones tenen i el respecte que mereixen. Té com a referent una professora de la universitat que sovint comparteix amb els alumnes les seves investigacions i experiències arreu del món. En el camp científic, assenyala, encara hi ha una presència majoritària d'homes, i moltes dones investigadores continuen essent grans desconegudes. Per això defensa que el camí cap a la igualtat passa, en gran part, per l'educació: educar homes i nins, donar més visibilitat i fomentar una consciència que, tot i que creix, avança massa

lentament.

Des de petita ja mostrava caràcter. Jugava amb els nins i era de les poques que s'atrevien amb el futbol. Observava que altres al·lotes no ho feien, potser per inseguretat o per condicionaments invisibles però ben reals. Avui considera que, tot i que no percep grans diferències en el seu entorn immediat, encara queda camí perquè el fet de ser dona no impliqui cap tipus de discriminació ni faci sentir ningú diferent.

La família ocupa un lloc central en la seva vida. Parla d'una relació molt propera, basada en el suport constant i l'acompanyament. Se sent profundament agraïda d'haver crescut en un entorn on l'han ajudat sempre, sense barrar-li el pas a cap oportunitat que fos bona per a ella. Destaca especialment la seva mare i la seva padrina materna com a figures clau i referents. Recorda amb estima els diumenges a casa dels padrins, una tradició que, amb els anys, ha evolucionat però que encara manté viu l'esperit de reunió familiar. La seva infància, assegura, va ser molt feliç; sempre s'ha sentit estimada i impulsada a ser la millor versió d'ella mateixa.

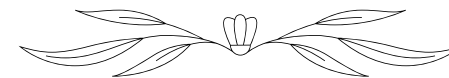
En l'àmbit de les amistats, valora la qualitat per damunt de la quantitat. Manté les amigues de tota la vida a Bunyola i ha ampliat el cercle a la universitat, però prefereix els vincles autèntics. Creu que moltes relacions s'han refredat amb l'èxit de les xarxes socials, perquè parlar a través d'una pantalla no és el mateix que compartir temps i rialles cara a cara. No s'ha sentit pressionada a mostrar una imatge que no sigui la seva, tot i que reconeix que l'entorn sovint condiona.

Quan pensa en el futur, ho fa amb senzillesa i claredat: acabar la carrera, trobar una feina que li agradi, formar una família i, sobretot, ser feliç i viure amb tranquil·litat. A una nina o adolescent li diria que lluiti pel que vol,

sense deixar-se limitar per estereotips ni canviar la seva manera de pensar pel fet de ser dona. I a les dones d'avui, les anima a continuar avançant i defensant els seus drets.

Neus es defineix com una persona vulnerable, i ho diu sense por. Entén la vulnerabilitat no com una feblesa, sinó com una part inherent de la condició humana: hi ha moments per ser forta i moments per mostrar fragilitat, i tots dos són legítims. El més important, afirma, és seguir endavant,

En definitiva, és el retrat d'una jove ACTIVA i compromesa, arrelada als seus, amb les idees clares i la voluntat de construir una vida plena, lliure i coherent amb els seus valors.

Neus Pujol Oliver

Neus Pujol Oliver

Va néixer a Bunyola dia 16 de febrer de 2004. Estudia segon de Magisteri en l'especialitat d'Educació Primària. Ha fet feina de cambrera, monitora de temps lliure i mestra de repàs, experiències que li han permès créixer en responsabilitat i tracte humà. Viu en família, en un entorn que defineix com a fonamental en la seva manera d'entendre el món.

Amb motiu del Dia de la Dona, Neus no parla només de reivindicació, sinó també de corresponsabilitat. Considera que és una jornada per reconèixer la lluita per la igualtat, però també perquè els homes entenguin que aquesta causa els interpel·la igualment. *"El dia de la dona també és el dia de l'home"*, afirma, perquè la igualtat no és una batalla d'uns contra altres, sinó un camí compartit.

Té com a referents essencials la seva mare, a qui considera una verdadera heroïna i la seva padrina materna, dona que feia feina dins i fora de casa i que, a més, criava tres filles. Neus no vol etiquetar les dones com a súper heroïnes, però reconeix que moltes, ho han estat sense necessitat de cap reconeixement. Reivindica, però, que

la fortalesa femenina no s'ha d'exagerar ni idealitzar: *"Una dona forta és simplement això, una dona forta"*. I qüestiona que, en canvi, quan un pare s'implica en la cria d'un fill, sigui vist com un heroi, quan només fa allò que li correspon.

Reflexiona també sobre les contradiccions actuals. Ha canviat molt la societat, diu, però encara s'arrossegueu rols familiars molt marcats: la mare cuidadora i el pare protector. Encara hi ha espais on una dona no se sent del tot segura, com per exemple, sortir sola segons a quins llocs o hores, i encara hi ha privilegis aparentment favorables que amaguen desigualtat, com entrar gratuïtament a una discoteca pel simple fet de ser dona.

Neus defensa un feminisme ferm però allunyat dels radicalismes que, segons ella, poden desvirtuar-ne l'essència. Creu que les xarxes socials amplifiquen extrems i que la clau és la comunicació quotidiana, no tant l'abanderament constant. El futur que imagina és més igualitari, conscient i implicat, on homes i dones entenguin la importància del respecte mutu.

La seva infantesa la recorda com una

etapa molt feliç. Era la primera neta i la primera filla, envoltada d'atenció, contes, rondalles i jocs al carrer. Evoca amb nostàlgia els horabaixes amb la padrina, els jocs de taula i aquella llibertat de poder anar soles pel poble. Lamenta que avui s'hagi perdut part del joc compartit i que la comunicació adult-infant no sigui tan viva com abans.

El dibuix ha estat sempre per a ella una passió. Recorda especialment en Nicolau Colom, un home del poble que passejava amb una llibreta i s'aturava a dibuixar portals; ella l'acompanyava sovint. També dibuixava amb el seu pare, cuinava amb el seu padrí i anava a passejar amb la seva *madrina*. La imaginació li ve, diu, de l'oncle Pere Suau, que li contava històries inventades que alimentaven la seva creativitat. Durant un temps va voler ser veterinària; més tard, dissenyadora d'interiors. Finalment, va entendre que volia unir art i persones, i ho ha trobat en el Magisteri.

La separació dels seus pares, tot i no viure-la negativament, la va marcar. Li va fer entendre la responsabilitat que implica tenir un fill i la va ajudar a madurar. Tornaria, si pogués, a aquells moments en què els seus padrins encara vivien.

En l'amistat hi troba un espai sa i zero competitiu. Valora la sinceritat i la comunicació per damunt de tot. Critica que les xarxes fomentin l'individualisme i aquesta idea que primer has de ser feliç tot sol; ella defensa que la felicitat neix del compartir. *"És l'època del 'no tenc temps'"*, diu, una societat plena d'excuses i, paradoxalment, de solitud enmig de la multitud.

Tot i reconèixer que avui tenim més llibertats i oportunitats, també observa una pressió constant cap a la perfecció, la imatge i la immediatesa, *"la societat del clic i del botó"*. Abans, reflexiona, el ritme era més lent i això permetia viure amb més profunditat. No tot és negatiu, però: el que millora és fruit de la gent que fa pinya i pressiona per avançar.

Ha participat en les manifestacions del 8M a Palma, però insisteix que la veritable transformació és la del dia a dia: corregir un gest, canviar una actitud, no jutjar, respectar. No creu en separar les persones per edats, perquè tots aprenem de tots, i aposta per fer les coses més senzilles.

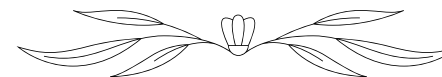
D'aquí a deu anys s'imagina fent feina a una escola, aprenent dels seus alumnes i ensenyant la igualtat a través del joc i del respecte. També somia formar una família i trobar

la felicitat en la quotidianitat. No li agrada donar consells, perquè diu que poden limitar, però si hagués de dir alguna cosa a la seva "jo" petita seria que pot ser el que vulgui, imperfecta o no, i que la felicitat també habita dins la imperfecció.

De la vida n'ha après que la constància obre camins, que sempre hi ha sortides i que aquestes, compartides,

són millors, que no ens hem de rendir i que voler ser sempre fortes ens pot fer més vulnerables si no sabem entendre aquesta fragilitat.

Si s'ha de definir amb dues paraules, no ho dubta: Dona PRESENT, perquè el canvi no és només memòria del passat ni promesa de futur; és consciència i compromís amb el present.

Ona Ballester Quetglas

Ona Ballester Quetglas

N'Ona va néixer a Bunyola dia 27 de novembre de 2007 i és la major de tres germans.

Veu la seva família com un grup de persones que se recolzen, se donen força i ànims, i saben que compten els uns amb els altres. Diu que és molt bona companyia. Pensa que d'aquí ve la seva educació: la responsabilitat, l'esforç, la voluntat, l'estima i, sobretot, el respecte. Explica que totes les dones de la seva família són importants per a ella, però destaca la tia Cati, germana de la seva mare, perquè és una persona que, tot i les dificultats viscudes, sempre mostra la seva millor cara.

Cada vegada que recorda la seva infància sent l'oloreta de la paella dels diumenges a ca la padrina, les caminades de les excursions familiars i els cursos de l'Escola *dels Pins*, sense preocupacions ni maldecaps. Pensa que totes les experiències d'infància li han ensenyat a ser com és avui. També recorda amb ganes els caps de setmana.

Pegant una ullada al seu món interior, diu que se sent molt recolzada per la família per aconseguir allò que es pro-

posi. Li agradaria créixer com a bona persona i mostrar-se amb respecte i empatia cap als demés.

Avui en dia conserva records d'infància ben feliços, com les excursions familiars i la celebració dels aniversaris. Quan era petita li agradava jugar amb pepes, *playmobils* i *pinipons*. Gaudia de les activitats del grup d'Esplai, de disfressar-se amb les amigues i de tenir els horabaixes plens d'activitats extraescolars, com música o pintura. De nina pensava que de gran seria farmacèutica o especialista en la mar.

Pensa que la família d'abans i la d'ara són diferents perquè, en temps passats, la padrina era mestressa de casa i el padrí sortia a treballar fora, i aquests rols estaven ben assumits. A més, les dones no podien optar a certes carreres universitàries considerades *pròpies d'homes*.

Les seves amigues de sempre són na Maria i, en general, les companyes de classe de l'Escola *dels Pins*. Pensa que són un grup de persones que s'entenen molt, tot i que sovint tenen punts de vista diferents. S'ho passa molt bé amb elles: se sent respectada, admirada i ajudada, i no jutjada.

Gaudeixen juntes dels èxits i poden comptar les unes amb les altres en moments de tristor.

Quant als canvis en les relacions socials amb les xarxes i la tecnologia, diu que abans la gent se veia més en persona i la relació era més directa. Ara és diferent: no se prioritza tant tenir la persona davant, però hi ha més facilitats per mantenir el contacte si fa falta; se pot crear un grup, comunicar-se ràpidament, etc. En aquest sentit, la gent se sent més lliure; però alerta, perquè a les xarxes només se sol compartir la millor versió de cadascú. Per això creu que hi ha pressió, perquè sempre cerquem la perfecció en tots els aspectes.

Durant el temps lliure li agrada compartir, xerrar, fer un dinar i riure molt.

Quan era més joveneta participava en moviments socials: a l'institut llegien redaccions i manifestos, feien olimpíades i altres activitats.

Creu que manquen espais de diàleg per a poder fer xerrades i contrastar diferents punts de vista.

Quant a la seva relació amb el poble, li encanta el dinar de *Quintades* i sa Plaça com a lloc de trobada. Descriu Bunyola com un poble on la gent parla, se coneix, se relaciona i s'estima. Els

dos racons que més li agraden són sa Plaça i l'Escola. Pensa que al poble hi ha hagut dones amb vides ben interessants, però no s'ha tengut l'oportunitat de conèixer-les prou. Els esforços personals que han hagut de fer moltes dones per dur la família endavant són molt importants i sovint no se veuen.

Per afavorir la participació de les dones joves n'Ona troba que hi hauria d'haver més espais per xerrar i crear consciència al poble. Ella ha estat membre de l'Escola de Música, del grup d'Esplai i també de l'Escola de Pintura.

D'aquí a uns anys li agradaria que se coneguessin més les històries de les dones bunyolines, per anar creixent i enriquint la nostra pròpia història. Per a n'Ona el Dia de la Dona és el resultat de molts anys de lluita per poder tenir veu i aconseguir un món millor, amb més igualtat. Com a exemple de dones bunyolines interessants anomena na Bàrbara Suau i na Maria Cabot.

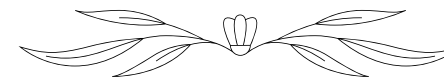
Pensa que en els darrers anys hi ha hagut canvis en el paper de les dones, però que encara hi ha moltes coses a millorar, i que això és cosa de tots, homes i dones. El respecte i el reconeixement han de fer que s'entengui seriosament el tema de la igualtat.

N'Ona coneix el cas d'una professo-

ra que va patir violència de gènere i que se va defensar denunciant, però massa tard, perquè de sobte no estava preparada per fer-ho. Aquí, diu ella, que el repte seria que la dona sempre estigués educada i amb prou voluntat per poder superar aquests entrebancs. Ara bé, també creu que la confiança en una mateixa hi fa molt. Pensa que actualment hi ha més consciència, ja que tant a l'escola com a l'institut se fan moltes activitats. Diu que sempre cal evitar la desinformació. Les petites accions que ella fomentaria són xerrades i col·loquis des de la infància.

Li agradaria que en el futur la dona no hagués de lluitar més que un home per aconseguir el mateix. Diu que, com a exemple, encara és habitual que el metge sigui home i les infermeres dones.

Com objectius personals de cara al futur se marca acabar la carrera de medicina. Voldria ésser considerada bona persona, respectuosa, també conservar el grup d'amistats i formar una família. Li agradaria que la gent veiés sempre en ella esforç i resiliència. Les paraules que ara mateix tria per a definir-se millor són **ESFORÇ** I **EMPATIA**.

Rosa Ripoll Vilaret

Rosa Ripoll Vilaret

Rosa Ripoll Vilaret, nascuda a Selva l'1 de juny de 1994, es va mudar a Bunyola quan tenia 3 anys i és una jove amb una trajectòria personal i professional marcada per la curiositat, la diversió, l'empatia i la passió per aprendre coses noves i descobrir nous llocs i cultures. Després de cursar batxillerat científic i tecnològic i un any d'Història a la UIB, ha completat diversos estudis de formació professional, centrant-se en la salut: Tècnic de laboratori de diagnòstic clínic i biomèdic, i en el món animal, Ajudant tècnic i Auxiliar veterinari a la UAX de Madrid, ATV d'animals exòtics i cuidadora d'animals de zoològic. Ha treballat com a hostessa de terra a l'aeroport amb EasyJet, com a tècnica de laboratori a CABSÀ, entre d'altres. Actualment viu amb els seus pares i el seu germà, Peret, i es defineix com una persona compromesa amb el respecte i benestar cap als altres i amb ajudar amb tot el que pugui.

En parlar sobre el Dia de la Dona, Rosa reflexiona: *"Tant de bo no fes falta ni la celebració del dia de la dona ni del dia del càncer ni cap d'aquests tipus de celebracions. Això hauria de ser cada*

dia, amb mesures reals i canvis de veritat, sinó no serveix per res, no falten recursos, falten ganes de gestionar-los millor".

Admiradora de figures com Angelina Jolie pels drets humans, Jane Goodall per la protecció dels animals i la reina Isabel II per obrir camins en un món tradicionalment d'homes, Rosa reconeix els avenços aconseguits: *"Abans les dones eren secretàries o ajudants, i ara poden accedir a càrrecs que abans eren impensables, igualment falta molt de camí per recórrer. Soc conscient de la sort que tenc d'haver nascut aquí, veient com estan les coses per molts altres llocs del planeta, on les dones no poden ni conduir, ni aprendre, ni tan sols sortir de casa, només d'imaginar-ho m'explota el cap".* Tot i això, lamenta que encara hi hagi estereotips i situacions injustes, com quan treballava de socorrista i alguns clients eren molt irrespectuosos.

Els valors més importants per a ella són el respecte i l'educació, desitja un món més just sense guerres, ni fam, ni desigualtats (ni d'educació ni de gènere ni econòmiques), ni malalties, amb pau i salut. *"Tots els éssers humans som iguals i tenim el mateix*

valor, encara que n'hi ha que es creuen superiors als demés. Per a mi el mateix respecte mereixen els Reis, les Presidents, el Forner o les persones que recullen els fems; tots som iguals i, malauradament per a segons qui, això no és així”.

Rosa posa la família i els amics al centre de la seva vida, especialment la seva mare, a qui admira molt, i les seves padrines, que li han transmès esforç, dedicació i generositat. “*Mon pare també és el millor*”, diu. També recorda amb estima els moments de la seva infància i joventut a Bunyola: els dies a l'Escola dels Pins, sobretot jugar el temps del pati i de menjador, jugar pel poble i al Pi Gros, anar amb bicicleta amb els amics a Sa Comuna, el campament de Cala Murta i de Binicanella, els viatges i jocs amb cosins i cosines. “*Gràcies a ells és com soc ara, sempre hi són per cuidar-me, estimar-me i guiar-me. Em sento molt afortunada*”, afirma.

En la seva trajectòria personal, Rosa ha sabut reunir una xarxa d'amics que considera fonamental per viure: “*Tenir aquesta xarxa m'ha salvat sempre la vida*”. Els valors que en destaca són l'amor, la companyia, la sinceritat, l'ajut, la diversió, l'alegria i la riada. Tot i viure en una societat aparentment molt connectada, ella denuncia

una paradoxa: “*Ara sembla que tots estem més connectats, però mai no hem estat més desconnectats, fins i tot amb nosaltres mateixos; hi ha uns canons de bellesa absolutament inassolibles; ningú és perfecte, però tots ho volem ser; ens ho han inculcat dins la ment*”.

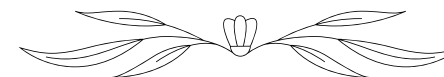
Rosa també s'ha implicat activament en la vida del poble presidint l'associació Quin Ubiti, encarregada de dinamitzar la vida i organitzar les festes, a través de la qual forma part de la Comissió de Gènere, la Comissió de festes, la Germandat de Donants de Sang, entre d'altres, defensant la necessitat d'espais de debat i assemblees on tothom pugui expressar la seva opinió i “*on t'escoltin*”.

Toca el violí amb l'Orquestra de Cambra de Bunyola. La seva visió d'un món millor inclou no només igualtat, sinó empatia, salut i mesures per combatre la solitud i el dolor crònic, ja que el pateix de primera mà degut a diverses operacions per esser diagnosticada de 3 malalties rares i poc investigades: síndrome de *Cascanueces*, síndrome de *May Turner* i síndrome de Compresió Venosa Abdominal inclòs en el SCV, que són malalties on les venes i artèries estan atrapades entre elles i dificulten la circulació de la sang. No tenen cura, només s'utilitzen pal·liatius per ara. Aquesta experiència l'ha

marcada molt; ara valora més la vida, ja no pot fer tot el que li agradaria, però li agrada més tot el que fa. “*Viure cada dia és un regal. M'agradaria poder contribuir a deixar un món millor, més humà i més alegre tant per a les persones com per als animals i les plantes*”, diu.

Finalment, el seu consell per a altres dones és clar i potent: “*Que creguin*

en elles mateixes, que siguin fortes i que no siguin tan exigents amb elles mateixes. Sempre s'han és necessari aprendre coses noves, perquè ningú no ho sap tot. Vull agrair al poble de Bunyola l'adopció de la meua família; és el millor poble del món”. I així, Rosa es defineix amb una paraula que resumeix la seva manera de viure la vida: Dona DIVERTIDA.

Silvia Bruno Mompó

Silvia Bruno Mompó

Va néixer i ha crescut a Bunyola, en el si d'una família molt propera, d'aquelles que sempre troben una excusa per passar temps junts. Defineix el Dia de la Dona com un dia molt important i necessari, tant per recordar les dones que ja no hi són com per donar força a les que continuen lluitant. Per a ella, totes les dones són referents, perquè cadascuna, a la seva manera, aporta coratge i exemple.

Considera que en els darrers anys hi ha hagut avenços en el paper de la dona, però té clar que encara queden moltes coses per millorar. El repte més urgent és aconseguir que no hi hagi més morts i que s'assoleixi un vertader equilibri dins les llars. Ha viscut situacions de desigualtat de manera indirecta, a través d'una amiga, i això li ha generat una profunda impotència i unes ganes immenses d'ajudar. Tot i així, pensa que la joventut actual és més conscient sobre la igualtat de gènere, encara que cal més diàleg i educació, especialment en la corresponsabilitat dins casa.

Des de petita ha crescut envoltada de valors com el respecte, la confiança, l'amor, l'escolta activa i la importàn-

cia de posar límits. La seva padrina materna és una figura clau en la seva vida: una dona lluitadora, amb negoci propi, que li ha transmès força i determinació. També l'ha marcat profundament el seu cosí Toni, que tenia paràlisi cerebral i que va morir fa vuit anys. Aquesta experiència va influir decisivament en la seva vocació: sempre ha volgut treballar amb persones vulnerables i avui està fent camí i ben prop d'aconseguir-ho.

Entre els records més especials de la seva infància hi ha el viatge a *Disneyland París* i el naixement de la seva germana Emma, amb qui es duu quatre anys. Recorda amb estima l'etapa de l'Educació Primària a l'Escola *dels Pins*, quan va començar a descobrir el món dels estudis, i els diumenges de dinars familiars que encara avui procura mantenir.

De petita li agradava jugar amb les amigues, practicar voleibol i compartir temps amb la família. Les seves amigues d'infantesa són, encara avui, les mateixes; el grup ha crescut i s'ha unit, i ara les considera més germanes que amigues.

Sobre les relacions socials, creu que

les xarxes tenen una doble cara: permeten conèixer gent d'arreu del món, però també poden fer que es perdi l'essència de l'amistat quan tot queda reduït a una pantalla.

Pensa que la seva generació se sent més pressionada que lliure, marcada per cànons de bellesa i estatus irrealment i inassolibles. En el seu temps lliure gaudeix viatjant, fent excursions, sopars amb amigues, admirant postes de sol o sortint de festa.

Ha participat en manifestacions del Dia de la Dona tant a Primària com a l'IES i a la UIB, i considera que falten espais senzills on els joves puguin expressar-se amb confiança i sentir-se escoltats. De cara al futur, vol acabar la carrera i cursar un màster per continuar formant-se. Ja ha començat a fer feina, fet que li ha donat independència econòmica i l'acosta a l'objectiu de dedicar-se als Serveis Socials. S'imagina formant una família, amb estabi-

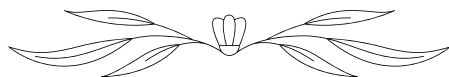
litat i treballant en allò que realment l'atreu i que és la seva vocació.

A una nina o adolescent li aconsellaria que s'escolti a ella mateixa, que es conegui i que faci allò que realment li agrada, sense deixar-se condicionar pel què diran. Li agradaria deixar empremta per la seva manera de ser, pels seus valors i per la seva alegria. Espera que d'aquí a vint anys ja no sigui necessari parlar de desigualtats perquè aquestes s'hagin superat, i envia un missatge clar a totes les dones joves del món: que siguin fortes.

La vida li ha ensenyat que la vulnerabilitat és molt més present del que sovint pensam, i que la força està estretament lligada a la resiliència, imprescindible per avançar.

Vol continuar creixent en l'àmbit social i educatiu, i es defineix, en el seu moment vital actual, com una Dona DIVERTIDA.

Maria Ignàcia Colom Colom

Maria Ignàcia Colom Colom

-De l'Alqueria d'Avall-

Va néixer dia 6 de març de 1926, al mateix número 5B del carrer Major on viu des de fa molts anys. Té 100 anys. És la setena d'onze germans: Toni, Guillem, Tomeu, Francisco, Rafel, Margalida, ella, Catalina, Francisca, Miquel i Marcel·lina. Entre na Catalina i na Francisca va néixer en Damià però va morir quan només tenia 7 dies de vida.

Els seus pares nomien Guillem Colom Pons, es Pagès i Catalina Colom Rosselló, de l'Alqueria d'Avall. Son pare era carreter i, com que tenia una mula i un carro, traginava oli, farina, sabó i més material que recaptava de Bunyola cap a la Roqueta, al Port d'Andratx, on hi feia feina un germà seu. A casa hi havia un negoci familiar. Tenien botiga. La padrina paterna de na Maria Ignàcia venia menjar per als animals i els seus oncles paterns, Tomeu i Toni, recollien tot l'oli que podien i el repartien per tot Mallorca; per aquest motiu, davall el trespol de l'entrada a la casa hi ha dues piques d'oli. També s'encarregaven de la distribució del negoci del sabó. La seva mare, Catalina, a més de tenir cura dels fills i

filles, que eren molts, despatxava a la botiga. Un dia, quan na Maria Ignàcia tenia poc més d'un anyet i ja començava a caminar, l'amo Andreu Homar, *Marieta*, digué al seu pare Guillem: *-Jotenc un bon lloc per a tu; és una bona cadira*. Es tractava de ser l'encarregat de la finca de l'Alqueria d'Avall. Així fou com la família es traslladà a viure a dita possessió. Allà hi nasqueren els cinc darrers germans de na Maria Ignàcia. Era l'any 1927.

Ella començà a anar a escola quan tenia 6 o 7 anys a ca les monges Franciscanes. Recorda a sor Celestina i a sor Clementina. Com que l'Alqueria es trobava a uns 20 minuts de camí a peu de Bunyola, ella pujava cada dia amb 3 dels seus germans. Duien una senalla amb el dinar que els preparava la seva mare; era una senalla grossa amb tapadora i pesava molt; per això la duien un poc perhom durant tot el camí. En arribar al poble, la deixaven a La Posada on, al migdia anaven a dinar. Allà també hi deixaven el material d'escola. Sempre feien el camí a peu, tant si plovia, com si feia vent, neu o molta calor. I no tenien ni *xubasquero*

ni botes d'aigua; només unes espardenyas d'espart. A l'hivern, quan els bassiots del camí vell es gelaven, na Maria Ignàcia passava molt de gust de posar-hi peu per trencar el gel. Els dies de molt de fred, se posava una pedra calenta dins la butxaca que li servia per encalenticir les mans. Conta que na Maria Bruno, *Manota*, sempre la duia entre els pits perquè estava gelada.

Recorda que a l'escola hi havia bancs per seure, taules, una pissarra, llibres i *plaguetes* amb l'abecedari. Diu que ella sempre va tenir la mateixa mestra, sor Celestina i que era una *santa* dona que ja havia ensenyat als seus germans grans. L'horari d'escola era partit, de 9:00 a 12:00h i de 15:00 a 17:00h. Na Maria Ignàcia conta que hi havia tres grups i a un d'ells hi anaven alumnes molt llestes com les germanes de *La Botigueta*, les de cal metge Toni, na Catalina Tous, na Maria Estarellas de *Son Trobat*, na Martina Ramis... diu que els matins feien lletres i números i els horabaixes labor mentre passaven el rosari. Per aprendre a llegir les monges tenien una cartilla i, amb un *puntero* deien una lletra i les nines havien de repetir. En canvi, per a l'aprenentatge dels números, sortien a mirar les hores en punt del rellotge de l'església. A continuació recitaven:

Una hora menos de vida y una hora más que dar cuenta a Dios. Recordaremos que siempre estamos en presencia del Señor. A labors brodaven de passat, feien ganxet, punt mallorquí, punt de creueta, punt de trau... Conta que no tenia molt de temps per jugar però li agradaven les figuretes, les bolles i les pepes de pedaç. Per fer una pepa, amb les amigues i germanes, agafaven una pedra o serradís i ja tenien el capet i, per als vestidets, visitaven la casa de les modistes per aconseguir un parell de retalls de roba. Diu que els Reis no li dugueren mai juguetes, sempre coses útils; un any va rebre una cadireta per seure, un altre, un paraigua i un altre, un tambor. El vespre de la Vetlla de Reis, dia 5 de gener, amb els germans, deixava dins la finestra una senalla amb garroves per als cavalls i diu que mai, mai els va sentir fer renou per entrar.

Quan havia de fer la primera Comunió, anava a la *Doctrina* els diumenges. Però totes les oracions les estudiava amb sor Celestina. Explica que no podia pujar al poble a no ser quan hi havia sermó per a les *Filles de la Puríssima*. Conta que la tia Joanaina Cañellas, *Burballa*, féu un sol vestit de Comunió per a la família; totes les germanes varen dur el mateix. La tela era ufanosa i estava bé; llavors el que

es canviava eren les llargàries i els accessoris. Recorda que a ella li va fer una espècie de corona borda, tot depenia de l'enginy. A l'església, en acabar la celebració, li regalaren un llaç de pasta i una estampa.

Quan va tenir 14 anys, en acabar l'escola, va continuar fent feina a l'Alqueria. Son pare, la va assalariar, com a tots els altres fills i filles. Solia cobrar devers 3 pessetes a la setmana. Ella sovint ajudava el seu pare a preparar el *Setmanal* que eren les hores de treball de cadascú que s'havien de pagar. Com que era molt bona matemàtica i ho va fer molt temps, fins que el seu germà Rafel ho agafà. Diu que a la possessió mai s'acabaven les feines. Així ella, a més d'ajudar la mare a la cuina a fer menjar per a moltíssima de gent, també ajudava a escurar, rentar, planxar, fer dissabte, cosir i també a fer de teta als germans més petits. Tant li era esclovellar faves com triar lleties i altres llegums o formatjar. Conta que per formatjar, tota la preparació s'havia de fer el dia abans. Abocaven la llet munyida de les ovelles dins una alfàbia de fang envernissada. Hi afegien el *cuajo* que compraven en sobrets. Per remenar, utilitzaven una giradora grossa. L'endemà, amb la tova feta, agafaven un fogasser o formatgera i posaven les

peces, el nombre de les quals depenia de la munyida, damunt d'una post. Se necessitava una temperatura especial, per això el lloc de la formatgera sempre era el mateix. Seguidament les peces de formatge s'havien d'untar d'oli cada tres dies i cada dos dies s'havien de girar segons la humitat, perquè no tenien baròmetres. *Tot se feia a ull*. Per menjar el formatge se servia de darrerria i per trossos, mai no es treia la peça sencera. S'acompanyava de pa, oli, sal i un plat d'olives.

Quant al pa, si el pastor era a la possessió, pastava ell; tenien el llevat de la pasterada tapat amb fulles de figa untades d'oli. Els durava per a vuit dies. Na Maria Ignàcia diu que sempre tenien llevat posat dins el pastador. Mentre el pastor feia el pa, ella i les germanes ajudaven sa mare a fer coques dolces i salades per a la família, per als missatges i demés. També havien de fer sonar la campana que avisava els treballadors per dinar i a les 14:00h per reprendre la tasca. Aquestes eren feines de casa. Però moltes vegades, na Maria Ignàcia havia d'anar a tenir esment del tall de collidores perquè son pare li enviava. Diu: *-Jo era un "busquero" i elles ja eren dones majors*. O també, a trenc d'alba, devers les 6:00h del matí, anar a caçar tords la temporada de caça. Hi havia

colls d'alba, de gran dia i d'horabaixa; per tant, es podia caçar 3 pics al dia. El germà Francisco sempre era el primer en sortir. Els majorals caçaven als colls dels senyors. A na Maria Ignàcia li encantava caçar tords perquè diu que això era la seva *gidriola*, *ens vestíem dels tords*. Els punts de venda eren Ca l'Espardenyer o també de *boca en boca*. A l'Alqueria d'Avall no en menjaven mai de tords, els caçaven per vendre i treure'n profit.

Llavors quedaven les feines de camp. El matí, mestre Guillem li deia a la seva dona les tasques que volia que els fills i filles fessin. Les feines *falagueres* eren per a les dones: cavar soques, arreglar l'hort, sembrar, fer les collites d'hort, eixermar oliveres... La feina *sobrada* la deixava per als homes: exsecallar, capolar -fer llenya-, cremar la llenya petita, batre, tragar, sembrar amb els parells, etc.

El dimarts era el dia de la somada, preparaven tots els productes recollits, tant del camp com de l'hort i els havien de dur a Ciutat, a la casa dels senyors. També ho feien amb la fruita de temporada, fins i tot amb les maduixes. Na Maria Ignàcia recorda un paneret que omplien quan n'era el temps.

La jornada de treball per als membres

de la família del *Pagès* era *Jornada Oberta*, això vol dir que sempre havien d'estar disponibles. Si algun dia, na Maria Ignàcia i les germanes tenien una mica de temps, passaven gust de brodar. Però llavors, la mare, en veure que ja era un poc tard, deia: *-Tallau caps que ve ton pare*. Son pare no les volia trobar brodant.

Un dia a la setmana tenien una dona llogada, na Catalina de *La Màniga* i feia un jornal sencer només per adobar calcetins. De bunyolines recorda madò Aina Verdera, *Carrilla*, que era la *general* i les germanes Aina i Maria Batle, *Montserrat*.

De joveneta na Maria Ignàcia pujava a Bunyola només quan hi havia reunió de les *Filles de Maria* i sempre era en diumenge. Entre setmana pujava quan se sentia el corn del peixater per comprar peix.

De les festes de sant Mateu destaca el ball i les pageses. També li agradaven molt les avellaneres *quan duia un duro dins la butxaca*. Ella ha estat més cantadora que balladora; encara recorda perfectament la cançó de *la cucaracha*.

Durant la seva joventut va tenir molts de *novios*, en Guillem Mateu, de *ca mestre Isidre*, en Biel Castell, de *Ca en Pere Joan Moreno*, en Jaume Castell,

de *l'Estany*. Conta que el capellà don Pep Pons va haver d'intervenir en alguna de les disputes que alguns d'ells tengueren per la seva causa. Rebia moltes cartes dels enamorats. També per Consell hi havia joves que la tenien ullada, en Joan *Felet*, en J. Parets de *les sabates*, en Toni de *Can Ribes*. Na Maria Ignàcia anava a Consell quan estava de torn per ajudar al seu germà Toni, que hi vivia treballant a la possessió de Son Puntiró i aleshores era fadrí.

Però ella conta que havia d'esperar de bon de veres que el Bon Jesús li enviés a qui vertaderament havia d'estimar. I així fou com un dia de passeig, anant amb les amigues a veure passar el tren, va conèixer al seu home, Guillem Borràs Fiol, de *can Palou*, i el va saludar. Diu que quasi era a les fosques i al principi no sabia ben bé quina cara tenia. D'ell li va agradar tot. Llavors ella tenia 17 o 18 anys. Festejaren durant 4 anys. Ell baixava amb la bicicleta i es trobaven a *Can Penasso*. Ella no duia *carrabina* i era molt responsable.

Es casaren dia 6 d'octubre de 1948 a la capella de la Puríssima. El vestit de núvia li féu una modista de Ciutat. Ho celebraren a *Can Nadal*, l'actual *Economat*, brufant amb xocolata i ensaimades. Seguidament anaren a fer-se

la fotografia de nuvis amb el cotxe del senyor de l'Alqueria d'Avall. Seguiren cap a Lluç; d'allà anaren a Campanet perquè hi tenien un cosí; Després visitaren una cosina al Port de Manacor i finalment també anaren a Santa Ponça a casa d'una cosina de l'home.

L'any 1948 era un any de molta crisi econòmica; però, així i tot, els nuvis reberen de regal coberts de plata per poder posar taula, *coperos* i un adreç de cafè. També doblers. De casats vingueren a viure a la mateixa casa del carrer Major número 5 però dalt. Tengueren 7 fills: Margalida, Catalina (difunta), Maria Ignàcia, Jerònica, Guillem, Carme i Neus.

Tots dos treballaven a la botiga de queviures de la família d'en Guillem, de la qual passaren a ser propietaris quan la padrina va deixar de fer-hi feina. De bon matí anaven al *Mercapalma* a fer la compra i en arribar a Bunyola ella no descansava ni un moment ordenant, classificant i col·locant el material. Després, despatxava a la botiga, feia el dinar, tenia cura del fill i de les filles, etc.

I la família va anar creixent amb 14 néts i 12 renéts. Na Maria Ignàcia quedà vídua quan tenia 62 anys i el seu home 67. Havien llevat la botiga poc abans de jubilar-se en Guillem quan

tenia 64 anys.

De viatges n'ha fet molts destacant el primer que féu a Itàlia l'any 1975, un any abans de passar el testimoni de la botiga a les filles. Ha viatjat a Jerusalem, València, França, Vall d'Aran, Alemanya, Suïssa i més que no recorda.

Ja de jubilada va anar a escola de memòria. Des de ben petita li agradava escriure el seu diari on marcava els esdeveniments quotidians tant ordinaris com extraordinaris que succeïen. Això sí, ho feia en castellà. Ha estat una molt bona lectora de premsa, llibres i revistes. També ha estat una excel·lent brodadora de punt de creueta i ha realitzat moltes peces de ganxet. *No sabia estar aturada*. És una excel·lent cuinera.

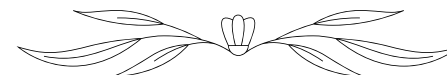
També de jubilada va seguir fent feines al camp, a la terra de can Nyavarro. Allà llaurava, cavava i feia tot el que s'esdevenia. Conta que tenia 82 anys i encara llaurava.

Actualment s'aixeca devers les 10:00h. Na Salit, la cuidadora l'ajuda, es renta, berena i segueix la missa per televisió. Després surten a la Plaça per distreure's i fer un talladet. Sem-

pre té gent que vol parlar amb ella una estona. Dina a les 13:15h; llavors fa una becadeta, mira un poc la televisió i torna sortir a passejar. I rep visites tot el dia de familiars i amics. Sopa a les 20:30h i se'n va a dormir a les 22:00h i resa.

De tota la vida, na Maria Ignàcia sempre ha estat una comunicadora extraordinària explicant una recepta, compartint informació del poble i de la gent, recordant i revivint temps passats... És un pou de saviesa! És molt creient però no molt religiosa. Dóna gràcies a la vida perquè ha viscut en plenitud, ha tengut disgusts molt grossos però també moltes alegries que han superat les tristors. Estima amb deliri la família i, com que és una persona que està al dia amb les tecnologies, cada matí els envia un missatge de veu desitjant que tothom passi un bon dia i que siguin molt feliços.

Vol dir al poble de Bunyola que és un gran poble, que tenim de tot, que ella ha fet 100 anys i està molt bé perquè té força sobretot per xerrar i també per menjar. Vol dir a les dones que no facin tanta feina i se cuidin un poc elles mateixes, que no han pres pel 31.

Sebastiana Quetglas Estarellas

Sebastiana Quetglas Estarellas

-De Son Roca-

Va néixer dia 7 de març de 1939 a Bunyola. Té 86 anys i és la petita de tres germans: en Guillem, na Bel i ella.

Els seus pares, en Joan Quetglas Quetglas, *Pallús*, i la seva mare, na Francisca Estarellas Riera, *Nueta*, eren carboners i ella anava des de ben petita amb tota la família a fer ranxo. A l'hivern treballaven al camp i sempre tenien tonades que posar-se a la boca. Així d'ells na Sebastiana va aprendre a cantar les primeres cançons i romanços. També escoltava i repetia les melodies que li ensenyava la seva padrineta, na Sebastiana *Devertida*.

Conta que li diuen *Sebastiana de Son Roca* perquè de nina, amb la família, es traslladà a viure a la finca de Son Roca. Allà adesiara hi acudia gent a jornal per ajudar en les tasques de collir i sobretot de segar. Na Francisca *Sangre* era una de les dones llogades que sabia cantar molt bé i amb ella continuà l'aprenentatge del cant oral de pagesia.

Com que a Son Roca no hi havia olivar, ella i la seva germana Bel foren llogades com a collidores d'oliva a Biniatzar, a l'Alqueria Blanca, a Raixa...En el tall na Sebastiana no s'aturava de cantar;

llavors s'hi atracava el majoral i li deia: - *Sebastiana, canta!!!!* I era perquè no volia que les collidores s'aixequessin i s'aturessin a xerrar perquè així no collien i no retia la jornada. I recordava la dita que diu:

*Cantau, cantau, estimats,
cantau i tallareu rama,
perquè un ase quan brama
camina més aviat.*

Ben prest, era una nina petita de pocs anys, quan també sentí el cuquet pel ball i la dansa. El seu germà Guillem formava part d'una de les dues agrupacions de ball que aleshores, allà pels anys quaranta i busques existien a Bunyola. Ella sempre el volia acompanyar però per esser tan petita no la deixaven ballar. La seva feina consistia en fer rodar la gramola mentre no perdia detall dels punts i cabrioles de les balladores i dels balladors. Diu que *les cametes ja hi anaven de valent* i que quan va poder entrar l'any 1956 a l'agrupació de ball mallorquí i espanyol que va crear mestre Antoni Nadal Rosselló, *Picarola*, ella ja en sabia. Així mateix, per aprendre bé els punts dels balls espanyols, amb un grup bastant nombrós del poble, davalla-

va els dissabtes a Ciutat amb el tren de Sóller per acudir a l'acadèmia de ball on na Lita Bosch impartia classes.

Na Sebastiana se va casar l'any 1963 i va acordar amb en Biel, el seu home, que estaria per la família i no ballaria. I així va ser. Tengueren dos fills, en Biel i na Margalida.

L'ofici de na Sebastiana per guanyar-se les sopes fou el de matalassera. En va aprendre observant la seva tia Antonina *Montserrada* qui s'hi dedicava. Va passar que, després de casada na Sebastiana li demanà que li fes els matalassos de casa; ella li va dir que no ho faria de cap de les maneres ja que sabia de tota la vida que ella l'havia observada fent feina i que estava segura que en sabia tant com ella. Així fou com durant molts d'anys la gent del poble dormia damunt tou gràcies a la feina de na Sebastiana.

Però el que vertaderament li agradava aleshores i sempre era cantar i ballar. Fou l'any 1978 quan el GRUP DE TEATRE DE BUNYOLA estrenà l'obra SIAU BENVINGUT d'Alexandre Ballester i en féu 9 representacions. A cada representació darrera una pantalla transparent sonaren les castanyetes de na Catalina Mateu Conti, *Pellera* i la veu de na Sebastiana amb tonades antigues. A partir d'aquí, les ganas d'aprendre a ballar boleros de la gent del Grup de Teatre va

fer que es congruïa la que seria L'ESCOLA DE BALL DE BUNYOLA, de la qual en foren l'ànima i el bessó na Catalina i na Sebastiana.

Des de llavors ençà són moltes les persones que, d'una manera o d'altra, han format part de l'agrupació i han tengut de mestra na Sebastiana. L'ESCOLA DE BALL DE BUNYOLA es dedica a la promoció, divulgació i investigació dels balls, música, indumentària i costums tradicionals de Mallorca. A més de mestra a l'associació, na Sebastiana en va ser un grapat d'anys la directora.

Na Sebastiana ensenyava a Bunyola, però també va dedicar molts d'anys de la seva vida a l'ensenyament del ball i també del cant a certs indrets de Mallorca:

- 12 anys a Alaró
- Un curs a l'Aula Balear
- Diferents cursets al col·legi Pius XII
- Uns quants anys a Palmanyola
- Moltes revetlles de la festa de Santa Catalina al col·legi Mestre Colom de Bunyola
- 5 anys (1995-2000) ensenyament de jocs cantats i tonades als infants que passaven per l'EBB
- 27 anys, des de 1995 mostrant i donant a degustar les receptes

de l'estopeta i les arengades amb verdura al QUARTERÓ

- 44a l'EBB
Sempre la seva voluntat fou que tots aquells trets de la nostra cultura no es perdessin.

Fou a finals dels anys 70 quan en Biel, el fill de na Sebastiana es posà malalt i ella prometé que si se curava aniria a Lluç a peu. I així va ser, que fent i fent camí, fou la precursora del grup EXCURSIONISTA de Bunyola i la responsable a Bunyola de la PUJADA A LLUC A PEU DE LA PART FORANA que s'organitzava cada any el mes de setembre.

També fou el grup GRALLALSAC de música tradicional amb xeremies i tamborino, qui va destacar la figura de na Sebastiana com a model en les seves arrels i creació.

L'any 1994, per les festes de Maig na Sebastiana estrenà el grup de Tonades Antiques que estava format per: Bel Quetglas, Francisca Payeras, Antònia Nadal, Margalida Estarellas, Maria Garcias, Nicolau Colom, Bàrbara i Catalina Rosselló. Durant un parell d'anys es dedicaren a mostrar les tonades, romanços, codolades i cançons de l'antigor acompanyats per una guitarra i un baix, Tomeu Quetglas i Francisca Cañellas.

El primer reconeixement oficial que va rebre en nom dels bunyolins i bunyolines

fou el PREMI TRAMUNTANA l'any 1995. Aquest premi li fou atorgat pel Col·lectiu Cultural Sitja durant les festes de Maig. Aquest premi es concedia a les persones o grups bunyolins que havien destacat en activitats cívico-culturals, en literatura art o investigació. Després de ser la persona més votada pel poble a la revista ES CASTELLET, el Col·lectiu va decidir premiar na Sebastiana perquè *això volia dir premiar la nostra terra, la terra bunyolina encarnada en els pujols i muntanyes, en els penyals i en les nostres valls per convertir-se en saba de terra. A més, també encarnada en l'energia, el coratge i la força d'aquesta dona que ha sabut contagiar l'essència i el tarannà, bé ensenyant a cantar tonades o a ballar una jota o un bolero. Personalitat i mestratge. També ho és la senzillesa contundent i clara de l'arrel, de l'esperit noble.*

Na Sebastiana sempre ha estat una bona parroquiana creient. Quan va rebre el premi TRAMUNTANA va anunciar la seva intenció de formar una confraria juntament amb na Bàrbara Ramis, cosa que fou realitat per a Pasqua de l'any 1996, on ja va sortir a processó una de les seves més preuades curolles: la Confraria SANTA BÀRBARA. Amb ella Na Sebastiana ha sabut estar present, fer poble, donar testimoni, compartir sabers i unir persones que se respecten

Històries de vida

i s'ajuden els uns als altres. La religió i les tradicions són el seu front comú.

L'any 2003 l'Ajuntament de Bunyola va subvencionar el CD de tonades de na Sebastiana editat per ONA EDICIONS de Miquel brunet. Han estat nombroses les vegades que en Miquel i ella han treballat junts; el darrer pic amb l'obra FERMENTS l'any 2014.

Com queda ben palès na Sebastiana ha estat i és una dona amb molt de talent, iniciativa i voluntat. Fins i tot, després de tornar al món del ball, del cant, etc, en tenir els fills ja grans, va aconseguir que el seu home, en Biel, fos el seu mestre artesà de molts de parells de petites castanyetes d'ametller.

Gràcies Sebastiana, per la teva veu, per la teva manera de ser, de ballar, per les cançons, les tonades, els romanços, els jocs infantils, les currolles de les excursions i de la confraria, la teva iniciativa, la saba que desprems en tot i per tot, bona saba de la nostra terra bunyolina. ENHORABONA!!!

S'adjunten escrits de Nicolau Colom i d'Andreu Cabot de Maig de 1995.

A NA SEBASTIANA QUETGLAS,
GUARDONADA AMB EL PREMI
TRAMUNTANA A LES FESTES DE MAIG
DE 1995

*Quan la feina es fa de gana
sense més pretensió
que mantenir la il·lusió,
l'alegria i bon humor
dins un món que ens ho demana.*

*La tasca quotidiana
del teu ballar i cantar
és tan digne d'alabar
que ella t'ha fet "alcançar"
per enquesta popular
el Premi Tramuntana.*

*Per això Sebastiana
voldria que aquest guardó
et donés força i valor
per mantenir la il·lusió
i sense minvar d'acció
segueixis aquest camí
perquè el poble bunyolí
del teu treball benefactor
amb agraïment i amor
molts d'anys pugui presumir
i tu el puguis gaudir
mesell d'orgull i honor.*

ANDREU CABOT GAMUNDÍ

Sebastiana,

Pens que el poble de Bunyola pot estar orgullós de tenir una Sebastiana de Son Roca. Jo, particularment, hi estic.

Escassegen ferm les persones com tu: senzilles, vivaretxes, dinàmiques, amb aquesta força tremenda que tens per

contagiar l'alegria per tot arreu.

Dus ben arrelada l'empremta de la gent sana que coneix de bon de veres la natura, que l'estima, i que des de la seva infantesa s'ha deixat amarrar de les seves lliçons.

Tu has viscut dins les blateres, els favars, collint oliva, ametlles o garroves, i sempre n'has rebut satisfaccions. Aquesta és una virtut molt important de les ingratituds del treball feixuc del camp, saber-ne treure un profit joiós.

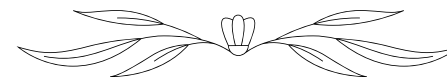
El camp amb tota la seva exuberància

t'ha guarnit d'unes condicions privilegiades per interpretar autèntiques danses i cançons; per assaborir totes les manifestacions artístiques, per participar en elles o, almanco, sempre poder comptar amb la teva presència com espectadora.

Segueix escampant a grapades, com si sembressis pastura, la sana llavor de l'alegria que mai no cansa i que ens conhorta a tots.

Enhorabona!!

NICOLAU COLOM MARTÍ

Ajuntament de Bunyola

Foto de portada
i retrats: Pep Aguilar
Textos: Maria Cabot

**DIA INTERNACIONAL
DE LA DONA**

Pacte d' Estat
contra la violència de gènere

GOBIERNO
DE ESPAÑA

MINISTERIO
DE IGUALDAD